

ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି – ୨୦୧୩

ଉପକ୍ରମ

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର ୧୯୯୬ ମସିହାରେ ଗୋଟିଏ ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି ଘୋଷଣା କରିଥିଲେ । ଏକ ଦଶନ୍ଧିରୁ ଅଧିକ ବର୍ଷ ପରେ ୨୦୦୮ ମସିହାରେ ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତିରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଆଣାଯାଇ ଏହାର ପରିସରକୁ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ କରାଯାଇଥିଲା । ଓ ରାଜ୍ୟରେ କୃଷିର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗକୁ ଏଥିରେ ସାମିଲ କରାଗଲା । ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି-୨୦୦୮ ଦ୍ୱାରା ଓଡ଼ିଶାର କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅନେକ ଉନ୍ନତି ସାଧିତ ହୋଇଥିଲା । ଏହା ଘରୋଇ ଉଠା ଜଳସେଚନ ଓ କୃଷି ଅଗ୍ରଗତିରେ ସହାୟକ ହୋଇଥିଲା ।

ଏହି ସମୟରେ ୧,୦୦,୦୦୦ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ସ୍ଥାପିତ ହୋଇଥିଲା ଓ ରାଜ୍ୟରେ ଅନେକ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପର ବିକାଶ ଘଟିଥିଲା । କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ନୂତନ ସୋପାନରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିଥିଲା । ୧୯୯୯-୨୦୦୦ ମସିହାରେ ମାତ୍ର ୨୦୦ଗୋଟି ଟ୍ରାକ୍ଟର ବିକ୍ରି ହୋଇଥିବା ବେଳେ ୨୦୧୧-୧୨ରେ ୫,୦୦୦ଗୋଟି ଟ୍ରାକ୍ଟର ବିକ୍ରି ହୋଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା ପାଖାପାଖି ଚିଲର ବିକ୍ରିରେ ସର୍ବଶ୍ରେଷ୍ଠ ରାଜ୍ୟ ଭାବରେ ବିବେଚିତ ହେଲା । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିରନ୍ତର ଓ ଦ୍ରୁତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସାଧିତ ହୋଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି-୨୦୧୩ ଏହି ଦିଗରେ ଅନ୍ୟ ଏକ ନୂତନ ସୋପାନ । ଏହା ବିଗତ ଦଶନ୍ଧିରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଅଭ୍ୟୁଦୟ ଘଟାଇବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ନୂତନ କୃଷକ ପିଢ଼ିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବ, ଯେଉଁମାନେ କି ନୂତନ ଶତାବ୍ଦୀର ଆହ୍ୱାନକୁ ବିଶ୍ୱାସର ସହିତ ମୁକାବିଲା କରିବାରେ ସକ୍ଷମ ହୋଇପାରିବେ ।

ଓଡ଼ିଶା ଏକ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ରାଜ୍ୟ । ରାଜ୍ୟର ଶତକଡ଼ା ୭୦ଭାଗ ଜନସଂଖ୍ୟା କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭରଶୀଳ । କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ରାଜ୍ୟର ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନକୁ ୧୬ ଶତାଂଶ ଅବଦାନ ଥିବା ସ୍ଥଳେ ୭୦ଶତାଂଶ ଜନସାଧାରଣ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବାରୁ ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟର ପରିମାଣ ମଧ୍ୟ ଖୁବ କମ୍ । ପରିଶାମତ୍ୟ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ଓ ଅଣକୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଣ୍ଡପିଛା ଆୟର ବୈଷମ୍ୟ ମଧ୍ୟ ଖୁବ ଅଧିକ । କୃଷକଙ୍କ ଆୟବୃଦ୍ଧିକୁ ପ୍ରଭାବିତ କରୁଥିବା ବିଭିନ୍ନ ପ୍ରସଙ୍ଗଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ କାର୍ଯ୍ୟକରିବା ଆବଶ୍ୟକ ମନେ ହୋଇଥିଲା ।

ନିକଟ ଅତୀତରେ ମୋଟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦନ ଅଧିକ ଅଭିବୃଦ୍ଧିକୁ ବିଚାରକୁ ନେଇ ତାହାକୁ ଅଧିକ ସୁସମ୍ପନ୍ନ କରିବା ନିମନ୍ତେ ଏହି ନୀତିର ପୁନଃବିନ୍ୟାସ ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲା । କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧିରେ ଅବନତି ଓ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରୁ ସ୍ୱଳ୍ପ ଲାଭ ତୁଳନାରେ ଅଣକୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଦ୍ରୁତ ଅଗ୍ରଗତି ବର୍ତ୍ତମାନ ସମୟର ମୁଖ୍ୟ ସମସ୍ୟା । କୃଷକଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ଜାତୀୟ ନୀତି ୨୦୦୭ କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଅପେକ୍ଷା କୃଷକର ଆର୍ଥିକ ସୁସ୍ଥତା ପାଇଁ ଅଧିକ ଧ୍ୟାନ ଦେବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦେଇଛି । ଉପଯୁକ୍ତ ନୀତିର ମନ୍ତବ୍ୟ ପ୍ରବର୍ତ୍ତନ ଯୋଗୁଁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଘରୋଇ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ସମୟସାପେକ୍ଷ ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆବଶ୍ୟକତା ହେଉଛି ଅଧିକ ସରକାରୀ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ । ଅଧିକ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି କରିବା ସଙ୍ଗେ ସଙ୍ଗେ ପୁଞ୍ଜି ସୃଷ୍ଟିରେ ସହାୟକ ହୋଇପାରିବ, ଯାହା କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ନିମନ୍ତେ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ । ଭାରତର ୭୦% ଲୋକ ଏବେ ବି ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ବାସ କରୁଥିବାବେଳେ କେବଳ ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା ଓ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ ନୁହେଁ, ବରଂ କୃଷିର ଉନ୍ନତି ସୁଦୂରପ୍ରସାରୀ ଆର୍ଥିକ ବିକାଶ ଓ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ପଦର ସଂରକ୍ଷଣ ପାଇଁ ପ୍ରମୁଖ ମାଧ୍ୟମ ହୋଇପାରିବ । କୃଷିର ଉନ୍ନତି ନିମନ୍ତେ ଦୂରାନ୍ୱିତ ନିବେଶ ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ଏହା କୃଷିକୁ ଏକ ଉନ୍ନତ ମାର୍ଗରେ ପରିଚାଳିତ କରିବା ସହିତ ଏହାକୁ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କ୍ଷେତ୍ର ତୁଳନାରେ ଏକ ସମ୍ମାନଜନକ ବୃତ୍ତିରେ ପରିଣତ କରିବ । ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ପରବର୍ତ୍ତୀ ଅଧ୍ୟାୟରେ କୃଷି ଉନ୍ନତିର ଅନେକ ଉଲ୍ଲେଖନୀୟ

ପରିବର୍ତ୍ତନ ଦେଖାଦେଇଛି । ତେଣୁ ପରିବର୍ତ୍ତନ ପରିସ୍ଥିତିକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବର୍ତ୍ତମାନ କୃଷି ପାଇଁ ଥିବା ଆହ୍ୱାନଗୁଡ଼ିକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହେବା ନିମନ୍ତେ କୃଷି ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ପଡ଼ିଲା । କେବଳ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ଉପରେ ଲକ୍ଷ୍ୟ ଦିଆ ନ ଯାଇ ୨୦୦୮ ବର୍ଷରୁ କୃଷକର ଅର୍ଥନୈତିକ ହିତ ସାଧନପୂର୍ବକ ସାମଗ୍ରିକ ବିକାଶ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଛି । ଏହା ରାଜ୍ୟରେ ଏକାଦଶ ଯୋଜନାରେ ଏକ ସୁସଙ୍ଗତ ଅଭିବୃଦ୍ଧି ହାସଲ କରିବାରେ ସହାୟକ ହୋଇଛି । ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି ୨୦୦୮ ସହିତ ସମତାଳରେ କାର୍ଯ୍ୟକରି ନୂତନ ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି ୨୦୧୩ ରାଜ୍ୟର ହିତ ସାଧନ କରିବ ବୋଲି ଆଶା ।

ଓଡ଼ିଶାରେ କୃଷି

ରାଜ୍ୟର ମୋଟ ଭୌଗୋଳିକ କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ହେଉଛି ୧୫୫.୭୧୧ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଓ ଏହାର ୪୧.୧୬ ପ୍ରତିଶତ ଅର୍ଥାତ୍ ୬୪.୦୯ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ହେଉଛି ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଜମି । ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ମୋଟ ଜମିର କ୍ଷେତ୍ରଫଳ ହେଉଛି ୬୧.୫୦ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର । ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଜମି ମଧ୍ୟରୁ ପ୍ରାୟ ୪୦.୧୭ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମିର ମାଟି ହେଉଛି ଅମ୍ଳମୃତ୍ତ ଓ ପ୍ରାୟ ୪ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମି ଲବଣ ପ୍ରଭାବିତ । ଏହା ବ୍ୟତୀତ ପ୍ରାୟ ୩ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଜମି ଜଳମଗ୍ନ ହୋଇ ରହେ ।

ମୋଟ ରାଜ୍ୟ ଘରୋଇ ଉତ୍ପାଦ (ଜି.ଏସ୍.ଡି.ପି.)କୁ କୃଷିର ଅବଦାନ ହେଉଛି ୧୬ ପ୍ରତିଶତ । ସମୁଦାୟ କର୍ମଶକ୍ତିର ୬୫ ପ୍ରତିଶତ ନିଯୁକ୍ତି / ଜୀବିକା ପାଇଁ କୃଷି ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଆନ୍ତି ।

ରାଜ୍ୟରେ ହାରାହାରି ଜମିର ଆକାର ହେଉଛି ୧.୨୫ ହେକ୍ଟର । ମୋଟ ଚାଷୀ ସଂଖ୍ୟାର ୮୩ ପ୍ରତିଶତ ହେଉଛନ୍ତି କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀ । ମୃତ୍ତିକାର ଗଠନ, ଆର୍ଦ୍ରତା, ସ୍ଥାନର ଉଚ୍ଚତା, ସ୍ଥଳାକୃତି, ଉଦ୍ଭିଦ, ବୃଷ୍ଟିପାତ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃଷିକୁ ବିଚାରକରି ଜଳବାୟୁ ଭିତ୍ତିରେ ରାଜ୍ୟକୁ ୧୦ ଗୋଟି କୃଷି ଜଳବାୟୁ ମଣ୍ଡଳରେ ବିଭକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ରାଜ୍ୟରେ ହାରାହାରି ବୃଷ୍ଟିପାତ ହେଉଛି ୧୪୫୨ ମି.ମି., ଯାହାର ୮୦ ପ୍ରତିଶତ ମୌସୁମୀ ରତ୍ନ (ଜୁନ୍-ସେପ୍ଟେମ୍ବର)ରେ ସୀମିତ । ଜନସେଚନ ବାବଦରେ ପ୍ରସ୍ତୁତ ସାମର୍ଥ୍ୟ ଅନୁସାରେ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଖରିଫ ରତ୍ନରେ ଜଳସେଚନ ହେଉଛି ୩୦.୮୯ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଓ ରବି ରତ୍ନରେ ଜଳସେଚନ ହେଉଛି ୧୫.୦୧ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଚାଷଜମି ।

ଧାନ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ଅଟେ । ରାଜ୍ୟରେ ୨୦୧୨-୧୩ ବର୍ଷରେ ଅଟକଳ କରାଯାଇଥିବା ଉତ୍ପାଦିତ ମୋଟ ଧାନ ପରିମାଣ ହେଉଛି ପ୍ରାୟ ୯୪.୨୯ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ । ଏହା ରାଜ୍ୟରେ ଏପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସର୍ବାଧିକ । ଅତୀତରେ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ ରେକର୍ଡ୍ ଥିବା ୨୦୦୭-୦୮ ବର୍ଷରେ ଏହା ଥିଲା ୭୬.୫୫ ଲକ୍ଷ ଟନ୍ । ଓଡ଼ିଶାରେ କୃଷିର ଉତ୍ପାଦକତା କମ୍ ହେବାର ବହୁତଗୁଡ଼ିଏ କାରଣ ରହିଛି । ଏଗୁଡ଼ିକ ହେଲା- ସମସ୍ୟାବହୁଳ ମାଟି (ଅମ୍ଳମୃତ୍ତ, ଲୁଣି ଓ ଜଳମଗ୍ନତା), ନିର୍ଣ୍ଣିତ ଜଳସେଚନର ଅଭାବ, ସ୍ୱଳ୍ପ ବିହନ ପ୍ରତିବଦଳ ହାର, ସ୍ୱଳ୍ପ ସାର ବ୍ୟବହାର (ଜାତୀୟ ହାର ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୧୪୦ କି.ଗ୍ରା. ତୁଳନାରେ ରାଜ୍ୟର ହାର ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ୬୩ କି.ଗ୍ରା.), ନିମ୍ନ ହାରରେ ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ଇତ୍ୟାଦି । ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଅମଳ ଓ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ପ୍ରସାରଣରେ ରହିଥିବା ବିରାଟ ବ୍ୟବଧାନ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଉତ୍ପାଦକତାର ଆଖିଦୂରୀଆ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ରାଜ୍ୟକୁ ଏକ ଉତ୍ତମ ସୁଯୋଗ ପ୍ରଦାନ କରିପାରିଛି ।

ପାହାଡ଼ିଆ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ଲୋକପ୍ରିୟ ହେଉଛି । ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ବିଶେଷତଃ ପନିପରିବା ଚାଷ ଓ ଅଣ୍ଟା ଜଳସେଚନରେ ଓଡ଼ିଶାରେ ଯଥେଷ୍ଟ ସମ୍ଭାବନା ରହିଛି । ପିଆଜ ସବୁଠୁ ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ଫସଲ । ତା'ପଛକୁ ପନିପରିବା ରହିଛି । ବ୍ୟବସାୟିକ ଫୁଲଚାଷ ମଧ୍ୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି । ସମ୍ପ୍ରତି ଗଞ୍ଜାମରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିବା ଫୁଲ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ବଜାର ଏହି କ୍ଷେତ୍ର ଅଭିବୃଦ୍ଧିର ପୂର୍ବସୂଚକ ।

ବ୍ୟବସାୟିକ ଗୋପାଳନ ମଧ୍ୟ ଗୁରୁତ୍ୱ ଲାଭ କରୁଛି । ମଧୁର ଓ ଲୁଣି ମାଛ ଚାଷ, ବିଶେଷତଃ ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଚାଷ ଅର୍ଥନୀତିରେ ଏକ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିଥାଏ । ଚିଙ୍ଗୁଡ଼ି ଓଡ଼ିଶାର ମୁଖ୍ୟ କୃଷି ରପ୍ତାନୀ ଦ୍ରବ୍ୟ । ଜଳସେଚନ ଓ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀର

ଅଭାବ, କୃଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ଵାରା ସ୍ଵଳ୍ପ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ, ପୁରୁଣା ଚାଷ ପଦ୍ଧତି ଓ ବଜାରର ଅଭାବ ଯୋଗୁ ଓଡ଼ିଶାର ଉତ୍ପାଦକତା ଅପେକ୍ଷାକୃତ କମ ରହିଛି । ଏ ସମସ୍ତ ପରିସରକୁ ଦୃଷ୍ଟିଦେଇ ରାଜ୍ୟ କୃଷିନୀତିର ପ୍ରୟାସ ଯୋଗୁ ଏକ ସମ୍ପନ୍ନ ପରିବେଶ ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବ ।

ଆଭିମୁଖ୍ୟ

ଏବେ ମଧ୍ୟ ଓଡ଼ିଶାର କୃଷି କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀଙ୍କ ଉପରେ ନିର୍ଭର କରିଥାଏ । ପାରମ୍ପରିକ କୃଷି ପଦ୍ଧତି, ସ୍ଵଳ୍ପ ପୁଞ୍ଜି ସୃଷ୍ଟି ଓ ସ୍ଵଳ୍ପ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ, ଅପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜଳସେଚନ ସୁବିଧା, ନିମ୍ନ ଜଳ ବିନିଯୋଗ ଦକ୍ଷତା, ଜମିର କ୍ଷୁଦ୍ର ଆକାର ଯୋଗୁ କୃଷିରେ ସ୍ଵଳ୍ପ ଉତ୍ପାଦକତା ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ସାମ୍ପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ କୃଷି ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନା ସାମଗ୍ରିକ, ଉପଯୁକ୍ତଭାବେ ନିରୁପଣ କରିବା ସହିତ କୃଷକ ସମାଜର ହିତସାଧନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏହି ପୃଷ୍ଠଭୂମିରେ କୃଷି ନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯାଇଛି ଯାହାକି ଭବିଷ୍ୟତବାଦୀ, ଦେଖାଦେଉଥିବା ସମସ୍ୟାର ସମାଧାନ ପାଇଁ ଏହା ନମନୀୟ ହୋଇ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଉନ୍ନୟନର ମାର୍ଗ ଚିହ୍ନଟ କରିବ ଓ କୃଷିର ବିକାଶ ପାଇଁ ଏକ ସ୍ଵଷ୍ଟ କାର୍ଯ୍ୟସୂଚୀ ବହନ କରିବ । ଏହି ନୀତିର ମୁଖ୍ୟ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟଗୁଡ଼ିକ ହେଲା:

- ବର୍ତ୍ତମାନର କୃଷିକୁ କେବଳ ଜୀବନଧାରଣ ପାଇଁ ନୁହେଁ ବରଂ ଏକ ଲାଭଜନକ ବ୍ୟବସାୟିକ କୃଷିରେ ପରିଣତ କରିବା,
- ପୋଷଣୀୟ କୃଷି ବିକାଶକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା,
- ବିହନ ପ୍ରତିବଦଳ ହାର ବୃଦ୍ଧି, ଗୁଣାତ୍ମକ ଚାରା ଉପଲବ୍ଧତା, ସମନ୍ୱିତ ଖାଦ୍ୟସାର ପରିଚାଳନା, ସମନ୍ୱିତ ରୋଗପୋକ ପରିଚାଳନା, ଜଳ ପରିଚାଳନା, କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ଓ ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ପ୍ରସାର ଦ୍ଵାରା ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ଗୁଡ଼ିକର ଉତ୍ପାଦକତା ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଜାତୀୟ ହାର ସହିତ ସମକକ୍ଷ କରିବା,
- ବିଶେଷତଃ, ଉଚ୍ଚଜମି ଓ ମଧ୍ୟମ କିସମ ଜମିରେ ଫସଲ ବିବିଧତାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା,
- ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ସମେତ ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲ ଚାଷ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ଵ ଦେବା,
- କୃଷକମାନଙ୍କର ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ, ଗୋପାଳନ ଓ ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ଵଦେବା,
- ଆଧୁନିକ କୃଷି ପ୍ରଣାଳୀକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା,
- ଜୈବିକ କୃଷି ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦେବା,
- ଲୋକମାନଙ୍କ ଭାଗୀଦାରୀରେ ଜଳ ବ୍ୟବହାର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା,
- ଅମଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିଚାଳନା, ବିପଣନ, କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଓ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପ୍ରସ୍ତୁତି ଇତ୍ୟାଦି ପାଇଁ ଘରୋଇ, ସରକାରୀ, ଘରୋଇ-ସରକାରୀ ଭାଗୀଦାରୀ ଦ୍ଵାରା କୃଷିକ୍ଷେତ୍ରରେ (ଜମିରେ ଓ ଜମି ବାହାରେ) ଦୀର୍ଘ ମିଆଦୀ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ବୃଦ୍ଧିର ସୁବିଧା କରିବା,
- ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଓ ଏକ ଚକିଆ ଚାଷକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବା,
- କ୍ଷୁଦ୍ର ଏବଂ ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀଙ୍କ ପାଇଁ ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା,
- ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରତିଯୋଗିତାମୂଳକ ସୁଯୋଗ ରହିଥିବା କୃଷି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ନିମନ୍ତେ ଯଥାର୍ଥ ବିପଣନ ସଂଯୋଗ ସୁବିଧା କରିବା,
- ବଜାର ସୁବିଧା ଓ ବଜାରସମ୍ପର୍କିତ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନରେ ଉନ୍ନତିକରିବା,
- ଜଳବିଭାଜିକା ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ପରିଚାଳନା, ଅଧିକ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ, କୃଷି ଓ ଅଣକୃଷି ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ସମନ୍ୱିତ ଜଳ ବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରିବା,

- ଜରୁରୀ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ଆଇନ ଅନୁଯାୟୀ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକତା ନିମନ୍ତେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅନୁଷ୍ଠାନ ଏବଂ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଓ
- କ୍ଷେତ୍ର ସଂପ୍ରସାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି କୃଷି ସଂପ୍ରସାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଭୂମିକା ଓ ଦାୟିତ୍ୱ ପୂର୍ଣ୍ଣ ସଂଜ୍ଞା ନିରୂପଣ କରିବା ।

କୃଷି ସାମଗ୍ରୀ ପରିଚାଳନା

୧) ବିହନ

କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ବିହନ ହେଉଛି ଏକ ମୁଖ୍ୟ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀ । ଅନ୍ୟାନ୍ୟ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀକୁ ସ୍ଥିର ରଖି କେବଳ ଗୁଣାତ୍ମକ ବିହନ ବ୍ୟବହାର ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାୟ ୨୦ ପ୍ରତିଶତ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯାଇ ପାରିବ ।

ଅଧିକାଂଶ କୃଷି ବୈଜ୍ଞାନିକଙ୍କ ମତରେ ସ୍ୱଳ୍ପ ବିହନ ପ୍ରତିବଦଳ ହାର ଓଡ଼ିଶାରେ ବିଭିନ୍ନ ଖାଦ୍ୟ ଫସଲର କମ୍ ଉତ୍ପାଦକତାର କାରଣ ଅଟେ । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫସଲ ରତ୍ନରେ ଉନ୍ନତ ପ୍ରାମାଣିକ ବିହନ ବ୍ୟବହୃତ ହୋଇଥିବା ଫସଲ କ୍ଷେତ୍ର ଆୟତନର ପ୍ରତିଶତକୁ ବିହନ ପ୍ରତିବଦଳ ହାର ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଭାରତ ସରକାରଙ୍କର ଚୁକ୍ତିସୂଚୀ ଅନୁସାରେ ବିହନ ପ୍ରତିବଦଳ ହାର ନିମ୍ନରେ ପ୍ରଦତ୍ତ ହୋଇଛି :

- ୧- ସ୍ୱପରାଗଣ ଫସଲ ପାଇଁ - ୩୩%
- ୨- ପରପରାଗଣ ଫସଲ ପାଇଁ - ୫୦%
- ୩- ସଙ୍କର ଜାତୀୟ ବିହନ ପାଇଁ - ୧୦୦%

ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ଧାନର ବିହନ ପ୍ରତିବଦଳ ହାର ହେଉଛି ପ୍ରାୟ ୨୨ ପ୍ରତିଶତ । ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ହାରରେ ବିହନ ପ୍ରତିବଦଳ ହାର ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ନିମ୍ନ ପଦକ୍ଷେପଗୁଡ଼ିକ ନିଆଯିବ ।

- ରାଜ୍ୟରେ ୧୨ ଲକ୍ଷ କ୍ୱିଣ୍ଟାଲ ପ୍ରାମାଣିକ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ, ବିହନ ଗ୍ରାମ ଯୋଜନା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।
- ଆଶାନ୍ୱରୁପ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଘରୋଇ ବିହନ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ ।
- ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ସଙ୍କର ବିହନ ସମେତ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ଦାୟିତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।
- ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ବିହନ ନିଗମର ଉପଯୁକ୍ତ ଦୃଢ଼ୀକରଣ / ପୁନର୍ବିନ୍ୟାସ କରାଯିବ ।
- ପ୍ରତି ଜିଲ୍ଲାରେ ଗୋଦାମ ଘର ସମେତ ବିହନ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ବର୍ତ୍ତମାନ ଥିବା ୫ଟି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଚିନାବାଦାମ ବିହନ ସାଇତି ରଖିବା ପାଇଁ ଆହୁତା ବିହନ କୋଠରୀ ନିର୍ମାଣ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟ ବିହନ ଓ ଜୈବିକ ସାମଗ୍ରୀ ପ୍ରାମାଣିକରଣ ସଂସ୍ଥାକୁ ମାନବସମ୍ବଳ ଓ ଭିଡିଭୁମି ଯୋଗାଇ ଦୃଢ଼ୀକରଣ କରାଯିବ । ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ଫଳରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟ ରହିବ ।
- ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ତିନୋଟି ବିହନ ପରୀକ୍ଷାଗାର ବ୍ୟତୀତ, ‘ଓଏସ୍‌ଏସ୍‌ଓପିସିଏ’ର ନୂଆ ଜିଲ୍ଲା କାର୍ଯ୍ୟାଳୟଗୁଡ଼ିକରେ ବିହନ ପରୀକ୍ଷାଗାରମାନ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।
- ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗୀ କିମ୍ବା ବିହନ କମ୍ପାନୀ ସାହାଯ୍ୟରେ ସଂକର ଜାତୀୟ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

- ଉପଯୁକ୍ତ କୃଷି ପରିବେଶରେ ଘରୋଇ ବିହନ କମ୍ପାନୀ ଓ ରାଜ୍ୟ ଦ୍ଵାରା ବିଭିନ୍ନ ଫସଲର ସଙ୍କର ଜାତୀୟ ବିହନ ବ୍ୟବହାରକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ଚାଷୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ବିହନ ପହଞ୍ଚାଇବାକୁ ସହଜ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ଘରୋଇ ବିକ୍ରେତାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ ବିହନ ବିକ୍ରୟ କେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲାଯିବ ।
- ପ୍ରାଥମିକ କୃଷି ସମବାୟ ସମିତି (ପାକସ) ଏବଂ ବୃହତ୍ ଅଞ୍ଚଳ ବହୁମୁଖୀ ସମବାୟ ସମିତି (ଲାମସ) ଗୁଡ଼ିକ ଅନ୍ୟ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀ ସହିତ ବିହନ ବଣ୍ଟନରେ ଭାଗ ନେବେ ।
- ବିଭାଗୀୟ ବିହନ ବିକ୍ରୟ କେନ୍ଦ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ବିହନ ବିକ୍ରିକୁ ବନ୍ଦ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟରେ ଘରୋଇ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କୁ ପ୍ରାମାଣିକ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବିକ୍ରୟ ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟ ବିହନ ନିଗମ ଓ ଘରୋଇ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କୁ ବିହନ ବଣ୍ଟନର ସୁଯୋଗ ଦେଇ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ସିଧାସଳଖ ବିହନ ରିହାତି ହସ୍ତାନ୍ତର କରାଯିବ ।
- ଉତ୍ତମ ସରକାରୀ ଓ ବେସରକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ଓଡ଼ିଶା ଭିତରେ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବଣ୍ଟନ ପରିମାଣ ଅନୁସାରେ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟରେ ୨୦୦୦ରୁ ଅଧିକ ପ୍ରଜାତିର ଦେଶୀ ଧାନବିହନ ଉପଲବ୍ଧ । ଭୁବନେଶ୍ଵରର ରାଜ୍ୟ ବିହନ ପରୀକ୍ଷା ପ୍ରୟୋଗଶାଳାରେ ଏହି କିସମଗୁଡ଼ିକର ସୁରକ୍ଷା ପାଇଁ ଏକ ଜିନ୍ ବ୍ୟାଙ୍କ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଉଛି । ଉଭିଦ କିସମ ସୁରକ୍ଷା ଓ କୃଷକ ଅଧିକାର ଆଇନ ୨୦୦୧ ଅଧିନରେ ଏହି କିସମଗୁଡ଼ିକର ପଞ୍ଜିକରଣ ନିମନ୍ତେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସହାୟତା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଏହି ସ୍ଥାନୀୟ କିସମର ଜର୍ମପ୍ଲାନ ସାଇତି ରଖିବା ପାଇଁ ନିଷ୍ଠାର ସହ ଉଦ୍ୟମ କରାଯିବ । ଏହି କିସମଗୁଡ଼ିକର, ବିଶେଷତଃ କେତେକ ସ୍ଥାନୀୟ ସୁବାସିତ କିସମ ଧାନକୁ ଚିହ୍ନ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ କିସମଗୁଡ଼ିକର ଉନ୍ନତିକରଣ ନିମନ୍ତେ ଭୌଗୋଳିକ ସୂଚକ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।
- ନୂତନ ଭାବେ ଉତ୍ତମ କିସମ ଚାଷ କରିବା ପାଇଁ କୃଷି ବିଭାଗ ସହିତ ପ୍ରଜାତକ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ସଂଯୋଗ କରାଯିବ ।
- ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ପ୍ରଜନନ ହେଉଥିବା, ମରୁଡ଼ି / ଜଳମଗ୍ନତା / ଲୁଣି ପରିବେଶକୁ ସହିପାରୁଥିବା ଓ ପୋକ ପ୍ରତିରୋଧୀ ପରିବେଶ ପାଇଁ ଅନୁକୂଳ କିସମର ଚାଷ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ବର୍ତ୍ତମାନର ନିୟମ ଓ ପଦ୍ଧତି ଅନୁଯାୟୀ ଆନୁବଂଶୀୟ ରୂପାନ୍ତରିତ ଫସଲରେ ସମ୍ବନ୍ଧିତ ଥିବା ବିପଦ ଓ ସୁବିଧାଗୁଡ଼ିକ ଆକଳନ କରାଯାଇ ନୂତନ ଭାବେ ଏହି ଫସଲ ଚାଷ କରାଯିବ ।

୨) ଜଳସେଚନ

ଫସଲ ଅମଳ ବୃଦ୍ଧିରେ ଜଳସେଚନର ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ ଭୂମିକା ରହିଛି । ସମୟୋଚିତ ଓ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଉପଲବ୍ଧ ନ ହେବା ଅଧିକ ଅମଳ ଓ କୃଷି ସ୍ଥିରତା ପାଇଁ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ ଭାବେ ଦେଖାଦେଇଛି । ତେଣୁ ବର୍ତ୍ତମାନର ଆହ୍ଵାନ ହେଉଛି ନିଶ୍ଚିତ ଜଳସେଚନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବା । ଯଦିଓ ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ମୋଟ ବର୍ଷାର ପରିମାଣ ସନ୍ତୋଷଜନକ, ତେବେ ସମୟ ଓ ସ୍ଥାନ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏଥିରେ ଘୋର ଅନିୟମିତତା ଦେଖାଦେଇଛି । ତେଣୁ ବର୍ଷାଜଳ ଅମଳ ଓ ଜଳ ବ୍ୟବହାରର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ହେଉଛି ଗୁରୁତ୍ଵପୂର୍ଣ୍ଣ । ଜଳସେଚନରେ ଜଳ ବ୍ୟବହାରର ଦକ୍ଷତାକୁ ୧୦ ପ୍ରତିଶତ ବୃଦ୍ଧି କଲେ ବ୍ୟାପକ ଅଞ୍ଚଳରେ ଫସଲ ରକ୍ଷା ପାଇଁ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରି ହେବ ବୋଲି ଆକଳନ କରାଯାଇଛି । ସମସ୍ତ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପ୍ରତି ଏକକ ଜଳ ଦ୍ଵାରା ଅମଳ ଓ ଆୟ ବୃଦ୍ଧିକୁ ସର୍ବୋଚ୍ଚ କରିବା ପାଇଁ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ । ଉପଲବ୍ଧ ଜଳର ସର୍ବୋଚ୍ଚ ବିନିଯୋଗ ପାଇଁ ଜଳ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ସଂଘଗୁଡ଼ିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯାଉଛି ।

- ରାଜ୍ୟରେ ବହୁ ସଂଖ୍ୟକ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ହେବାର ବିଭିନ୍ନ ପର୍ଯ୍ୟାୟରେ ରହିଛି । କାମ ଚାଲୁଥିବା ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକୁ ଶୀଘ୍ର ଶେଷ କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ସମ୍ବଳ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।
- ପାଣି ପଞ୍ଚାୟତ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ଭାଗିଦାରୀରେ ସାମୂହିକ ଜଳସେଚନ ପରିଚାଳନାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ପାଣି ପଞ୍ଚାୟତ (ଜଳ ବ୍ୟବହାରକାରୀ ସଂଘ)ର ଦୃଢ଼ୀକରଣ କରାଯିବ । ପାଣି ପଞ୍ଚାୟତଗୁଡ଼ିକର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଉଥିବା ଜଳର ସୁଦକ୍ଷ ବିନିଯୋଗ ନିମନ୍ତେ ପାଣିପଞ୍ଚାୟତଗୁଡ଼ିକର ଅଧିକାର, ଭୂମିକା ଓ ଦାୟିତ୍ଵ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବ ।
- ଜଳର ଫଳପ୍ରଦ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ଜଳଯୋଗାଣ ପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟରେ କେବଳ କେତେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ବୃହତ୍ ଓ ମଧ୍ୟମ ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର ସୁବିଧା ସୀମିତ ରହିଛି । ସମ୍ଭାବନା ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ବର୍ଷାଜଳ ଅମଳ ସେତୁ, ଭୂତଳ ଜଳସ୍ତର ବୃଦ୍ଧି, ପାରମ୍ପରିକ ଜଳାଶୟ, ଫାର୍ମ ପୋଖରୀଗୁଡ଼ିକର ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବ ।
- ସମ୍ଭାବନା ରହିଥିବା ଚାଷୋପଯୋଗୀ ଜମିର ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ୩୫ ପ୍ରତିଶତ ଜମିରେ ନିର୍ଦ୍ଧିତ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ । ଭୂପୁଷ୍ଟ ଜଳସେଚନ ଓ ଉଠା ଜଳସେଚନ ସହିତ ଅଣୁ ଜଳସେଚନ ସହାୟତାର ସମ୍ମିଶ୍ରଣରେ ଏହା ହାସଲ କରାଯିବ ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ସମ୍ଭାବ୍ୟ ଗ୍ରାମରେ ଜଳସେଚନ ପୋଖରୀ ଖୋଳାଯିବ ।
- ଜଳନିଧି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ପ୍ରକଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚର ସର୍ବାଧିକ ୭୫ ପ୍ରତିଶତ ରିହାତିରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଭାବେ ନଳକୂପ ଓ ଗଭୀର ନଳକୂପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ବିଜୁ କୃଷକ ବିକାଶ ଯୋଜନାରେ ଅଣ ଆଦିବାସୀ ଓ ଅଣ-କେବିକେ ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରକଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚର ୮୦ ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରିହାତିରେ ଏବଂ ଆଦିବାସୀ ଓ କେବିକେ ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରକଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚର ୯୦ ପ୍ରତିଶତ ରିହାତିରେ ସାମୂହିକ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା ଜାରି ରହିବ ।
- ରାଜ୍ୟ ଉଠା ଜଳସେଚନ ନିଗମ/ କୃଷି ଶିଳ୍ପ ନିଗମ ଜରିଆରେ ସ୍ଥାପିତ ବୃହତ୍ ସାମୂହିକ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ୯୦ ପ୍ରତିଶତ ରିହାତି ଉପଲବ୍ଧ ।
- ସାମୂହିକ ବୃହତ୍ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପ ୪୦ ହେକ୍ଟରରୁ କମ୍ ହୋଇନଥିବା ଜଳସେଚିତ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ରିହାତିର ପ୍ରସ୍ତାବ ରହିଛି । ଯଦି କୌଣସି ଗୋଷ୍ଠୀ ଏକ ପଞ୍ଜିକୃତ ସମିତି ଗଠନ କରି ପ୍ରକଳ୍ପ ନିର୍ମାଣ ଓ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ରକ୍ଷଣାବେକ୍ଷଣ କରନ୍ତି, ତେବେ ଜମିର ମୂଲ୍ୟ ଛାଡ଼ି ୯୦ ପ୍ରତିଶତ ରିହାତି ଦିଆଯିବ ।
- ଅଣୁ ଜଳସେଚନ (ବୁନ୍ଦା/ ସିଞ୍ଚନ ଜଳସେଚନ) କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଜଳ ସଞ୍ଚୟ, ଅମଳ ବୃଦ୍ଧି, ନୂତନ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳର ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଥିବା ଚାଷ ପଦ୍ଧତିରେ ସହାୟତା ଓ ନିୟୁତ୍ତ ବୃଦ୍ଧିରେ ସାହାଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ବୁନ୍ଦା ଓ ସିଞ୍ଚନ ଜଳସେଚନ ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଧାରିତ ମୂଲ୍ୟର ସର୍ବାଧିକ ୯୦ ପ୍ରତିଶତ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ରାଜ୍ୟରେ ଅଣୁ ଜଳସେଚନକୁ ବ୍ୟାପକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ । ରାଜ୍ୟରେ ଫଳପ୍ରଦ ଜଳ ବ୍ୟବହାର କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଅଣୁ ଜଳସେଚନ ଅଭିଯାନ ସୁଦୂରଗାମୀ ହେବ । ରାଜ୍ୟରେ ଅଣୁ ଜଳସେଚନର ଏକ ଉତ୍କର୍ଷ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।
- ବିଜୁ ଗ୍ରାମ ଜ୍ୟୋତି ଯୋଜନାରେ ସେଚକୂପ / ଘରୋଇ ଉଠା ଜଳସେଚନ ପ୍ରକଳ୍ପର ବିଦ୍ୟୁତିକରଣ ପାଇଁ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ଗଭୀର ନଳକୂପରେ ବିଦ୍ୟୁତିକରଣ ନିମନ୍ତେ ୭୫% ସର୍ବାଧିକ ୫୦,୦୦୦ଟଙ୍କା ରିହାତି ଦିଆଯିବ ।

- ▶ ଏକ ପୁଞ୍ଜରେ ୧୦ଟିରୁ କମ୍ ହୋଇ ନଥିବା ଅଗଭୀର ନଳକୂପ ପାଇଁ ବିଦ୍ୟୁତ୍‌କରଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବହନ କରାଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ପୁଞ୍ଜ ପ୍ରତି ସର୍ବାଧିକ ୪ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ଖର୍ଚ୍ଚ ହେବ ।
- ▶ ଜଳପ୍ରବାହଜନିତ କ୍ଷତିକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ଭୂପୃଷ୍ଠରେ ଥିବା କେନାଲ ପରିବର୍ତ୍ତେ ଭୂତଳ ଜଳସେଚନ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ▶ ରାଜ୍ୟରେ ମହାତ୍ମାଗାନ୍ଧି ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ କର୍ମନିୟୁକ୍ତି ଯୋଜନାରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ସୀମାରେଖା ତଳେ ଥିବା କୃଷକଙ୍କ ଜମିରେ ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଫାର୍ମ ପୋଖରୀ ଖୋଳାଯିବ ।
- ▶ ଭଲ ଭାବରେ ଜଳ ନିଷ୍କାସିତ ହୋଇ ପାରୁ ନଥିବାରୁ ଓଡ଼ିଶାରେ ପ୍ରାୟ ୩ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ ଜଳ ଜମି ରହୁଛି । ଉପଯୁକ୍ତ ଯାନ୍ତ୍ରିକ ଏବଂ ଜମି/ ଫସଲ ପରିଚାଳନା ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ ସମନ୍ୱିତ ବିକାଶ କରାଯିବ ।

୩) ସାର

କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ଓ ସୁକ୍ଷମ ଭାବରେ ରାସାୟନିକ ସାର ସହିତ ଜୈବିକ ଖତ ବ୍ୟବହାର କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ବର୍ତ୍ତମାନ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ସାର ବ୍ୟବହାର ଜାତୀୟ ସ୍ତରରେ ୧୪୦ କି.ଗ୍ରା.ରୁ ଅଧିକ ଥିବା ବେଳେ ରାଜ୍ୟରେ ଏହା ୬୩ କି.ଗ୍ରା. ରହିଛି । ତେଣୁ ରାଜ୍ୟରେ ରାସାୟନିକ ସାର ଉପଯୋଗ କରିବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଯୋଗ ରହିଛି । ରାଜ୍ୟରେ ସାର ବ୍ୟବହାର ବୃଦ୍ଧି କରିବା ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବା ସହିତ ସୁକ୍ଷମ ସାର ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନ କରିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଫସଲ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଏବଂ ମାଟିରେ ଥିବା ଖାଦ୍ୟସାର ପରିମାଣ ଅନୁଯାୟୀ ପ୍ରୟୋଗ କରାଯାଉଥିବା ସାରକୁ ସୁକ୍ଷମ ସାର ବୋଲି କୁହାଯାଏ । ଧାରାବାହିକ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ସୁକ୍ଷମ ଖାଦ୍ୟସାର ବ୍ୟବହାର ପରିପ୍ରେକ୍ଷୀରେ ସମନ୍ୱିତ ଖାଦ୍ୟସାର ପରିଚାଳନା ଖୁବ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । ସମନ୍ୱିତ ଖାଦ୍ୟସାର ପରିଚାଳନାର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଉଛି ମାଟିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ବଜାୟ ରଖିବା ସହିତ କୃଷି ଉତ୍ପାଦକତାର ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଉଦ୍ଭିଦ ଖାଦ୍ୟସାରର ସମସ୍ତ ପ୍ରାକୃତିକ ଓ କୃତ୍ରିମ ଉତ୍ସଗୁଡ଼ିକୁ ସମନ୍ୱିତ କରିବା । ଉପଯୁକ୍ତ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ମାଧ୍ୟମରେ ଆମ ରାଜ୍ୟ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ସମନ୍ୱିତ ଖାଦ୍ୟସାର ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରିବ ।

ବହୁ ବର୍ଷ ଧରି ମାଟିରେ ରାସାୟନିକ ଦ୍ରବ୍ୟର ବହୁଳ ବ୍ୟବହାର ଯୋଗୁଁ ମାଟିର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟହାନି, ମଣିଷ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ପ୍ରତି ବିପଦ ଓ ପରିବେଶ ପ୍ରଦୂଷଣ ଆଦି ସଂଘଟିତ ହେଉଛି । କୃଷିରେ ପରିବେଶଗତ ସୁରକ୍ଷା ପ୍ରଦାନ କରୁଥିବା ଖାଦ୍ୟସାର ଯୋଗାଣର ବିକଳ୍ପ ଉତ୍ସ ପ୍ରତି ଆମେ ଅଗ୍ରସର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ରାଜ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ଫଳପ୍ରଦ ସଂପ୍ରସାରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମାଧ୍ୟମରେ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଜୈବସାର ବ୍ୟବହାରକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରିବ ।

ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଭିଡିଭୁମି ସ୍ଥାପନପୂର୍ବକ ସିଧାସଳଖ କୃଷକଙ୍କୁ ସାର ରିହାତି ହସ୍ତାନ୍ତର ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରିବ । ସୂଚନା ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ସହାୟତାରେ ସାର ବିକ୍ରୟର ତଦାରଖ କରାଯିବ । କୌଣସି ଅବୈଧ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସାର ବିନିଯୋଗ ନ ହେବାକୁ ଏହା ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବ । ସ୍ୱଚ୍ଛ ଉପାୟରେ କୃଷକମାନେ ସାର ବିକ୍ରେତାଙ୍କ ସାର ମହକୁଦ୍ ସ୍ଥିତି ଜାଣିପାରିବେ ।

୪) ଫସଲ ସୁରକ୍ଷା

- ▶ ସମନ୍ୱିତ ରୋଗପୋକ ପରିଚାଳନା (IPM) ପଦ୍ଧତିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ▶ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ବିଶ୍ୱାସନୀୟତା ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ କୀଟନାଶକ ଏବଂ ଜୈବ କୀଟନାଶକଗୁଡ଼ିକୁ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ରିହାତି ଦରରେ ବିକ୍ରୟ କରାଯିବ ।
- ▶ ବିହନ ବିଶୋଧନକୁ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । କୃଷି ବୈଷୟିକ ପରିଚାଳନା ସଂସ୍ଥା କିମ୍ବା ରାଷ୍ଟ୍ରୀୟ କୃଷି ବିକାଶ ଯୋଜନା ଭଳି ଅନ୍ୟ କେତେକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ଏହା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେବ ।

- ରୋଗପୋକ ସର୍ବେକ୍ଷଣର ସୁବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ।
- ରୋଗପୋକ ନିରୀକ୍ଷଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

୫) କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ

କୃଷି ଉତ୍ପାଦନରେ କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ବହୁ ଆଖିଦୃଶିଆ ପ୍ରଗତି ଆଣିଥାଏ । ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଅମଳ ପାଇବା ପାଇଁ ଚାଷରେ ସମଯୋଚିତ କାର୍ଯ୍ୟ ଖୁବ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ, ଯାହାକି କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ଦ୍ୱାରା ସମ୍ଭବ ହୋଇଥାଏ । ଦ୍ୱିତୀୟରେ, ଅଧିକ ଅମଳ ପାଇବା ପାଇଁ କାର୍ଯ୍ୟର ଗୁଣାତ୍ମକ ମାନ ଓ ସୁସ୍ଥତା ସମଭାବରେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ । କୃଷି ସାମଗ୍ରୀର ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ କ୍ଷୟକ୍ଷତି ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ଜମି ସମତୁଲ, ଜଳସେଚନ, ଫସଲ ବୁଣିବା, ଫସଲ ଲଗାଇବା, ସାର ବ୍ୟବହାର, ଫସଲ ସୁରକ୍ଷା, ଅମଳ ଆଦି ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସୁସ୍ଥତା ଆବଶ୍ୟକ କରେ । କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ଦ୍ୱାରା କଠିନ ଓ ବିରକ୍ତକର କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସହଜ କରାଯାଇଥାଏ । ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ଦ୍ୱାରା ଉତ୍ପାଦନ ଖର୍ଚ୍ଚ ହ୍ରାସ କରି ଲାଭ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଯୋଗ ରହିଛି ।

ଆମ ରାଜ୍ୟରେ ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ସ୍ତର ଖୁବ୍ ନିମ୍ନରେ ରହିଛି । ଅଧିକ ରିହାତି ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଉପଲବ୍ଧ କରାଇ କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣକୁ ବିଶେଷ ଭାବେ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

- ମୁଖ୍ୟ ଫସଲ ପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ମାଟି ଓ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତିର ବିକାଶ କରାଯିବ ।
- ଭାରତ ସରକାରଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଅନୁମୋଦିତ ଓ ଏନ୍.ସି.ଭି.ଟି. ସଂସ୍ଥାରେ ପଞ୍ଜିକୃତ ଏକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ତାଲିମ ଓ ପରୀକ୍ଷା କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ, ଯାହା ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଗବେଷଣା ଓ ବିକାଶ କେନ୍ଦ୍ରର କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ପାରିବ ।
- ପରିଚ୍ଛିତ ଅନୁଯାୟୀ ଉପଯୁକ୍ତ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- କୃଷକ, ମେକାନିକ୍ ଓ କାରିଗରମାନଙ୍କୁ କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ତାଲିମ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ମହିଳାମାନଙ୍କୁ ସୁହାଇଲା ଭଳି କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତିଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ରାସାୟନିକ କୀଟନାଶକର ନିର୍ବିଚାର ଓ ପକ୍ଷପାତହୀନ ବ୍ୟବହାର ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ସମନ୍ୱିତ ରୋଗପୋକ ପରିଚାଳନା ଓ ଜୈବ ନିୟନ୍ତ୍ରକ ବ୍ୟବହାରକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ଫସଲ ସୁରକ୍ଷା ଯନ୍ତ୍ରପାତିଗୁଡ଼ିକରେ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ସମସ୍ତ ବ୍ଲକ / ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ଜଳସେଚିତ ଗ୍ରାମପଞ୍ଚାୟତଗୁଡ଼ିକରେ ଚାଷୀଙ୍କ ନିକଟରେ କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ କୃଷି ସେବା କେନ୍ଦ୍ରକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷା, ମୃତ୍ତିକାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଉର୍ବରତା ରକ୍ଷା

ମୃତ୍ତିକା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟର ଉନ୍ନତି କୃଷି ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧିର ଚାବିକାଠି । ଓଡ଼ିଶାରେ କୃଷି ପାଇଁ ମୃତ୍ତିକା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଏହାର ଉର୍ବରତା ହେଉଛି ମୁଖ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକତା । ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷକଙ୍କୁ ନିଶ୍ଚିତ ଭାବେ ଗୋଟିଏ ଲେଖାଏଁ ମୃତ୍ତିକା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କାର୍ଡ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ । ଏହି ମୃତ୍ତିକା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ କାର୍ଡରେ ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷା ଫଳାଫଳ ଓ ମୃତ୍ତିକା ଉର୍ବରତା ରକ୍ଷାର ସମସ୍ତ ପ୍ରତିକାର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ବିଶଦ ବିବରଣୀ ରହିବ । ମୃତ୍ତିକା ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଉର୍ବରତା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ନିମ୍ନ ଲିଖିତ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

- ପ୍ରତି ୩ ବର୍ଷରେ ଥରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଜମିର ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷା କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟରେ ଅଧିକ ସଂଖ୍ୟକ ସ୍ତ୍ରୀ ଓ ଭ୍ରାମ୍ୟମାଣ ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷାଗାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବା ସହିତ ବର୍ତ୍ତମାନ ଥିବା ପରୀକ୍ଷାଗାରଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରାଯିବ ।

- କୃଷି ବିଭାଗର ବୃକ୍ଷରୀୟ କ୍ଷେତ୍ର କର୍ମଚାରୀମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷା କିଟ୍ ଯୋଗାଣ ମାଧ୍ୟମରେ ବୃକ୍ଷ ମୁଖ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟାଳୟରେ ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷା ସୁବିଧା ଉପଲବ୍ଧ କରାଯିବ ।
- କୃଷକମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷା ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ କୃଷି ସ୍ନାତକ ଏବଂ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷାଗାର ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ଘରୋଇ ମୃତ୍ତିକା ପରୀକ୍ଷାଗାର ସ୍ଥାପନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏଗୁଡ଼ିକୁ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷମ କରିବା ପାଇଁ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ରିହାତି ଭଳି ଆର୍ଥିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ ।
- କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସ୍ୱସ୍ଥ ଦରରେ ରୂନ, ବେସିକ୍ ସ୍ଲାର୍, ଜିପ୍ସମ୍, କାଗଜକଳ ମଣ୍ଡ ଆଦି ମୃତ୍ତିକା ବିଶୋଧକ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।
- ଧଣିଚା ଭଳି ସବୁଜସାର ଫସଲ ଚାଷକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ବିଭିନ୍ନ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।
- ନୀଳହରିତ ଶୈବାଳ, ଆଜୋଲା ଓ ରାଇଜୋବିୟମ ଭଳି ଜୈବସାର ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ ଦିଆଯିବ ।
- ଘରୋଇ ସହଭାଗିତାରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ଲକ୍ରେ ଅନ୍ତତଃପକ୍ଷେ ଗୋଟିଏ ଜିଆ ପ୍ରଜନନ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ଗ୍ରାମ୍ୟସ୍ତରୀୟ ଜିଆଖତ ଯୁନିଟ୍ ପ୍ରସ୍ତୁତ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ । ଜିଆ ପ୍ରଜନନ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଜିଆଖତ ଯୁନିଟ୍ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ/ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ଖାଦ୍ୟ ନିରାପତ୍ତା ଦିଗକୁ ବିଚାର କରି ସରକାରୀ ଜମିରେ ଜୈବ ଲକ୍ଷନ ଫସଲ ଚାଷ କରାଯିବ ।
- ଜୀବନଧାରଣର ବିକଳ ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯାଇ ଆଦିବାସୀ ଚାଷୀଙ୍କୁ ପୋଡୁ ଚାଷ କ୍ଷେତ୍ରରେ ନିରୁତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ଶିଳ୍ପସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରଦୁଷଣ ନିୟମକୁ ଉଲ୍ଲଙ୍ଘନ କରି ଶିଳ୍ପଜାତ ନଷ୍ଟାବଶେଷ ଆବର୍ଜନା ଜମା କରି ରଖିବା ଦ୍ୱାରା ଅମଳ ହ୍ରାସ ପାଇଥିବା ଫସଲ ପାଇଁ କ୍ଷତି ପୂରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ ।
- ସବୁଜ ସାର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ମୃତ୍ତିକା ସଂଶୋଧନ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରି ମୃତ୍ତିକାର ଉର୍ବରତା ରକ୍ଷା ପାଇଁ ସ୍ୱେଚ୍ଛାସେବୀ ସଂଗଠନ ଓ ପଞ୍ଚାୟତିରାଜ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରି ବ୍ୟାପକ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

କୃଷି ଗବେଷଣା ଓ ଶିକ୍ଷା

କୃଷକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ପୂରଣ କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟରେ ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ନାମରେ ଏକମାତ୍ର କୃଷି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଛି, ଯାହା ଅଧୀନରେ ବିଭିନ୍ନ ମହାବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରମାନ ଅଛି । ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ‘ପ୍ରକଳ୍ପଭିତ୍ତିକ ଗବେଷଣା’ କରା ନ ଯାଇ ଆବଶ୍ୟକତାଭିତ୍ତିକ ଗବେଷଣା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱାରୋପ କରାଯିବା ଏକାନ୍ତ ଜରୁରୀ । କୃଷକମାନଙ୍କର ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ହୃଦୟଙ୍ଗମ କରି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ଏପରି ହେବା ଉଚିତ୍, ଯଦ୍ୱାରା ଗବେଷଣାଗତ ଜ୍ଞାନର ମୂଳ ତତ୍ତ୍ୱ ଅପରିବର୍ତ୍ତିତ ରହିବା ସହ ଏହା ସିଧାସଳଖ କୃଷକମାନଙ୍କ କାମରେ ଆସିପାରିବ । କୃଷି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ଗବେଷଣାର ଆଭିମୁଖ୍ୟ ପ୍ରୟୋଗାତ୍ମକ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଉଚ୍ଚ ଲକ୍ଷ୍ୟ ନେଇ ଏହି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହୋଇଥିଲା । ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଓ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ତଥା କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମଧୁର ଜଳ ମହ୍ୟ ଚାଷ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ପରି ଭାରତୀୟ କୃଷି ଗବେଷଣା ପରିଷଦର ଅନ୍ୟ ଗବେଷଣା କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ରାଜ୍ୟରେ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ, ପରୀକ୍ଷା, ପ୍ୟାକିଂ ଓ ପ୍ରଯତ୍ନ ତଥା ଖର୍ଚ୍ଚ କମ୍ କରିବା ପାଇଁ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ଉନ୍ନତିକରଣ ନିମନ୍ତେ କ୍ରିୟାଶୀଳ ହେବା ଉଚିତ୍ । ଅଧିକରୁ ଅଧିକ କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମ ମାତ୍ର ଚାଷୀମାନଙ୍କ ଆବଶ୍ୟକତାକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ବିକାଶ କରାଯିବା ଉପରେ ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯିବା ଉଚିତ୍ । ଘରୋଇ ବ୍ୟବସାୟୀମାନଙ୍କ ସହିତ ସଫଳ ପ୍ରତିଦ୍ୱନ୍ଦ୍ୱିତା କରି ନିଜର ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳକୁ ଅଧିକ ଲୋକାଭିମୁଖୀ କରିବା ପାଇଁ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ଗଣମାଧ୍ୟମଗୁଡ଼ିକର ବ୍ୟବହାର କରିବା ଉଚିତ୍ ।

- ଘରୋଇ ଅନୁଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ କୃଷି ଶିକ୍ଷା କ୍ଷେତ୍ରକୁ ପ୍ରବେଶ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପ୍ରଦାନ କରିବ ।
- କୃଷି ବୈଜ୍ଞାନିକମାନଙ୍କ ଉନ୍ନତ ବୈଷୟିକ କୌଶଳ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ପହଞ୍ଚିବାକୁ ଅନ୍ତତଃ ପକ୍ଷେ ୩ ବର୍ଷ ସମୟ ନେଉଥିବାବେଳେ କେତେକ କ୍ଷେତ୍ରରେ ୫ ବର୍ଷ ସମୟ ମଧ୍ୟ ଲାଗୁଛି । ଏହି ଅହେତୁକ ବିଳମ୍ବକୁ ଏଡ଼ାଇବା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ । ନୂତନ ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ବାର୍ତ୍ତା ଚାଷୀମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ତୁରନ୍ତ ପହଞ୍ଚାଇ ଏହାର ପ୍ରସାର କରାଇବା ପାଇଁ ଏକ ଦକ୍ଷ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କ ନିଜସ୍ୱ କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର ମାଧ୍ୟମରେ ଏହି ବିଭେଦକୁ ପୂରଣ କରିବେ ।
- ନୂତନ ଜ୍ଞାନକୌଶଳକୁ ଆଞ୍ଚଳିକ ଭିତ୍ତିରେ ପରୀକ୍ଷା ନିରୀକ୍ଷା କରାଯାଇ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଏହା ସହଜରେ ଗ୍ରହଣୀୟ ହେବା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବା ଦରକାର । କୃଷି ଗବେଷଣା ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ମଧ୍ୟରେ ପୂର୍ବରୁ ଥିବା ସଂଯୋଗକୁ ଅଧିକ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟର ବିଭିନ୍ନ କୃଷି ଜଳବାୟୁ ମଣ୍ଡଳକୁ ସୁହାଇବା ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ଫସଲର ଉନ୍ନତ / ସଂକର ଜାତୀୟ ଚାରା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ କୃଷି ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ ଅଧୀନରେ ଏକ ଜୈବ ପ୍ରଯୁକ୍ତି କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।
- ସଫଳ କୃଷି ଯୋଜନା ଓ ନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତିରେ ସହାୟତା କରିବା ପାଇଁ ତଥା କୃଷି ଉତ୍ପାଦନର ଅଟକଳ ଓ ପୂର୍ବାନୁମାନର ବିଶ୍ୱାସଯୋଗ୍ୟତା ଓ ନିର୍ଭରଶୀଳତାକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରିବା ପାଇଁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷି ପରିସଂଖ୍ୟାନର ଦୃଢ଼ୀକରଣ କରାଯିବ ।
- ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ଓ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରକୁ ଆକୃଷ୍ଟ କରିବା ପାଇଁ ବୈଷୟିକ ତାଲିମ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ ।

କୃଷି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ

ସାଂପ୍ରତିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଓ ଚାଷ ଜମିରେ ଅନୁସରଣ କରାଯାଉଥିବା ପଦ୍ଧତି ମଧ୍ୟରେ ବ୍ୟବଧାନ ବଢ଼ିଛି । କୃଷି ଉତ୍ପାଦନ ଓ ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଏହି ଜ୍ଞାନକୌଶଳର ଅଭାବକୁ ଦୂରୀଭୂତ କରାଯିବା ଉଚିତ୍ । ଏହା ସତ୍ୟ ଯେ ବର୍ତ୍ତମାନ ଯୁଗରେ ଚାଷୀମାନେ ବାହାର ଦୁନିଆ ସହ ଯୋଗାଯୋଗ କରିବା ସହିତ ସେମାନଙ୍କ ସୂଚନା ସଂଗ୍ରହ ଆଗ୍ରହ ମଧ୍ୟ ବଢ଼ିଛି । ବିଗତ ଦୁଇ ଦଶନ୍ଧି ଧରି ସେମାନେ ଦରକାର କରୁଥିବା ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସେବା ପୂର୍ବାପେକ୍ଷା ଯଥେଷ୍ଟ ଅଧିକ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଛନ୍ତି । ଏଥିପାଇଁ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ସେମାନଙ୍କର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କର୍ମୀମାନଙ୍କୁ ପୁନଃ ପ୍ରଶିକ୍ଷଣ ଦେଇ ଅଧିକ କାର୍ଯ୍ୟ ଦକ୍ଷ କରାଇବା ଉଚିତ୍ । ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ପଦ୍ଧତି ଓ ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ‘କଥାରେ କହିବା’ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ‘କାର୍ଯ୍ୟରେ କରିବା’ ସଂପ୍ରଦାୟରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ କରାଯିବ । କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ରରେ ଲାଗିପାରୁଥିବା ବାର୍ତ୍ତା ଯୋଗାଯୋଗକାରୀ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କ ନିକଟରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ଦିଗରେ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଧ୍ୟାନ ଦିଆଯିବ ।

କୃଷି ସ୍ୱାତନ୍ତ୍ର୍ୟମାନଙ୍କୁ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ପରାମର୍ଶ ପ୍ରଦାନ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ଏହି କୃଷି ପରାମର୍ଶଦାତାମାନେ ନୂତନ ଚାଷ ପଦ୍ଧତି ସହ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ନୂତନ ବୈଷୟିକ କୌଶଳର ପ୍ରୟୋଗ, ବଜାର ସୂଚନା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ସହାୟତା ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦେଇ ସେମାନଙ୍କ ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଦିଗରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ସ୍ଥଳ ବିଶେଷରେ ସ୍ଥାନୀୟ ଲୋକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣଯୋଗ୍ୟ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ବିଷୟରେ ଏମାନଙ୍କୁ କୃଷି ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟରେ ତାଲିମ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

- ବର୍ତ୍ତମାନର କୃଷି ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ବ୍ୟବସ୍ଥାର ଦୃଷ୍ଟିଭଙ୍ଗୀରେ ପରିବର୍ତ୍ତନ ଅଣାଯିବ ।
- ସମସ୍ତ ୩୦ ଗୋଟି ଜିଲ୍ଲାରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟର ପରିବର୍ତ୍ତିତ ମଡେଲ ‘ଆତ୍ମା’ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଉଛି ।
- ‘ଆତ୍ମା’ଗୁଡ଼ିକ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ଜ୍ଞାନର କେନ୍ଦ୍ର ହୋଇ ବିଭିନ୍ନ କୃଷି ସାମଗ୍ରୀ, ଚାଷ କୌଶଳ ଓ ବଜାର ବିଷୟରେ ସୂଚନା ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇଛି ।

- ‘ଆତ୍ମା’ ଅଧୀନରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଥିବା ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ତାଲିମ ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ଓ ‘ଆତ୍ମା’ରେ ଅଧିକ ଦକ୍ଷ କର୍ମଚାରୀ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯାଇ ଏହାର କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତାକୁ ଅଧିକ କ୍ରିୟାଶୀଳ କରାଯିବ, ଯଦ୍ୱାରା ଏହା –
  - (କ) କୃଷକଭିତ୍ତିକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ
  - (ଖ) ଗୋଷ୍ଠୀଭିତ୍ତିକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ
  - (ଗ) ବଜାରଭିତ୍ତିକ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ
  - (ଘ) ବିକଳ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ
  - (ଙ) ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମିକ ସଂପ୍ରଦାୟ ପଦକ୍ଷେପକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିପାରିବେ ।
- ବର୍ତ୍ତମାନର ସମ୍ପ୍ରଦାୟ କାର୍ଯ୍ୟ ସରକାରୀ ପରିସରଭୁକ୍ତ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା କରାଯାଉଛି । ପରିବର୍ତ୍ତିତ ପରିସ୍ଥିତିରେ ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ନିମନ୍ତେ ସରକାରୀ ସଂସ୍ଥା ବ୍ୟତୀତ ଏଗ୍ରିକ୍ୟୁଲ୍ଚର, କୃଷକ ସଂଗଠନ, କୃଷକ କ୍ଷେତ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟ, ସମବାୟ ସଂସ୍ଥା, ପଞ୍ଚାୟତରାଜ ସଂସ୍ଥା, ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନ ଓ ଅର୍ଦ୍ଧ-ବୈଷୟିକ ବ୍ୟକ୍ତିଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । କୃଷି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ପକ୍ଷରୁ କରାଯାଉଥିବା ପ୍ରଦର୍ଶନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନମାନେ ସହଯୋଗ କରୁଛନ୍ତି ।
- କୃଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା କୃଷକମାନଙ୍କୁ ତାଲିମ୍ ଦେବା ପାଇଁ ଅଗ୍ରଣୀ କୃଷକମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃଷକ କ୍ଷେତ୍ର ବିଦ୍ୟାଳୟମାନ କରାଯିବା ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ଲକ୍ ଗ୍ରାମରେ ଜଣେ ଅଗ୍ରଣୀ ଚାଷୀ ‘କୃଷକ ସାଥୀ’ ଭାବରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ । ସେମାନଙ୍କୁ ପର୍ଯ୍ୟାୟ କ୍ରମେ ମନୋନୀତ କରାଯିବ । କୃଷକ ସାଥୀମାନଙ୍କୁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ତାଲିମ୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ସେମାନେ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତରେ ଅନ୍ୟ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ପାଖରେ ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ପହଞ୍ଚାଇବାରେ ଯୋଗସୂତ୍ରକାରୀ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବେ ।
- କୃଷକମାନଙ୍କ ନିକଟକୁ ସୁବିଧାରେ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ହସ୍ତାନ୍ତର କରିବା ପାଇଁ କୃଷି ବିଭାଗ ସହ ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ଧାନ ଗବେଷଣା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ, କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ମଧୁର ଜଳ ମହ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ ଗୁଡ଼ିକର ଯୋଗାଯୋଗକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯିବ । ଜିଲ୍ଲାର କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗବେଷଣାଯୋଗ୍ୟ ବିଷୟ ପାଇଁ ସଂଯୋଗ କେନ୍ଦ୍ର ହେବେ ।
- କୃଷକ ପରାମର୍ଶଦାତା ଓ ବ୍ଲକ୍ ସ୍ତରୀୟ ବୈଷୟିକ ଦଳର ବିଶେଷଜ୍ଞଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ତଳ ସ୍ତରରୁ ଯୋଜନାମାନ ପ୍ରସ୍ତୁତ କରି ବ୍ଲକ୍ କାର୍ଯ୍ୟ ଯୋଜନାରେ ପ୍ରତିଫଳିତ କରାଯାଇ ତଦନୁଯାୟୀ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନର ପ୍ରସାର ଓ ଉପଯୋଗ କରାଯିବ ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ରାଜସ୍ୱ ଗ୍ରାମରେ ‘ଗ୍ରାମ କୃଷକ ମଞ୍ଚ’ ଗଠନ କରାଯିବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଅଧିକରୁ ଅଧିକ ଚାଷୀଙ୍କ ସହ ସମ୍ପର୍କ ରକ୍ଷା କରାଯାଇ ପାରିବ ।
- ସମ୍ପ୍ରଦାୟ ଓ ଗବେଷଣାଭିତ୍ତିକ ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା କୃଷକଙ୍କ ସମସ୍ୟା ଚିହ୍ନଟ ଓ କୃଷକ ବୈଜ୍ଞାନିକ ଆଦାନ ପ୍ରଦାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଦ୍ୱାରା ବୈଷୟିକ ସମସ୍ୟାର ଉପଯୁକ୍ତ ସମାଧାନର ପଛା ବାହାର କରିବା ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ ।
- ଆଗ୍ରହୀ କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ‘ସୂଚନା କେନ୍ଦ୍ର’ ସ୍ଥାପନ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ଲକ୍ରେ କୃଷି ସୂଚନା ଓ ଉପଦେଷ୍ଟା କେନ୍ଦ୍ର ଖୋଲାଯିବ ।

- ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ‘କୃଷି ସମ୍ପ୍ରଦାରଣ ପରିଚାଳନା ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ’ (ଇମେଇ) ଓ ‘ଆଞ୍ଚଳିକ ତାଲିମ୍ ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାରଣ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନ’ (ରାଇଟ୍) ଗୁଡ଼ିକର ଉନ୍ନତକରଣ କରାଯିବ। ସହ ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ଉପକରଣ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ଓ ସେଥିରେ ଦକ୍ଷ ତାଲିମ୍‌ଦାତା ମାନଙ୍କୁ ନିଯୁକ୍ତି ଦିଆଯିବ ।
- ବ୍ଲକ୍, ଜିଲ୍ଲା ଓ ରାଜ୍ୟସ୍ତରରେ ମନୋନୀତ ଶ୍ରେଷ୍ଠ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଆର୍ଥିକ ପୁରସ୍କାର ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- କୃଷି ବିଭାଗର ସବୁ ସ୍ତରରେ ଥିବା ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ସଂସ୍ଥା ଦ୍ୱାରା ତାଲିମ୍ ପ୍ରଦାନର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ।
- ବର୍ତ୍ତମାନର ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ବିହନ, କୀଟନାଶକ ଇତ୍ୟାଦି କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଯୋଗାଇ ଦେବାରେ ଚାପ ରହିଥାଏ । ଏହାକୁ ଜ୍ଞାନ-ଯୋଗାଣ ସମ୍ପ୍ରଦାରଣ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ବଦଳାଇ ଦିଆଯିବ । ଏଥିରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଓ ଚାଷ ପଦ୍ଧତି ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଜ୍ଞାନ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଇବାରେ ଚାପ ରହିବ ।

ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି

ରାଜ୍ୟର କୃଷକ ଓ ଯୁବକମାନଙ୍କୁ ବିଭିନ୍ନ ଚାଷ କୌଶଳ, କୃଷି ଯନ୍ତ୍ରପାତି, ଅମଳପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିଚାଳନା ଓ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଇତ୍ୟାଦି ବିଷୟରେ ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ମିଶନ୍ ସମିତି ଓ ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ମିଶନ୍ ସହାୟତାରେ ତାଲିମ୍ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ବ୍ଲକ୍ ଓ ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରରେ ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରମାନ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାମାନଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । କୃଷି ବୈଷୟିକ ପାର୍କ୍ / ସବୁଜ ବୈଷୟିକ ପାର୍କ୍ ନାମରେ ଏହି ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ ।

ଜିଲ୍ଲାସ୍ତରୀୟ ଏହି କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ୧୦ ଏକର ପରିମିତ ଜମିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠିତ ହେବ, ଯେଉଁଥିରେ ୧୫୦ ଜଣ ରହିବା ପାଇଁ ଆବାସ, ୫ ଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀ କକ୍ଷ ଓ ଗୋଟିଏ କିମ୍ବା ଦୁଇଟି ପ୍ରୟୋଗଶାଳା ରହିବ । ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଏଥିପାଇଁ ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ ସର୍ବାଧିକ ୫୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ପୁଞ୍ଜିଲଗାଣା ରିହାତି ମିଳିବ । ସେହିପରି ବ୍ଲକ୍‌ସ୍ତରୀୟ ସବୁଜ ବୈଷୟିକ ପାର୍କ୍ ୫ ଏକର ଜମିରେ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ, ଯେଉଁଠି ୫୦ ଜଣଙ୍କ ପାଇଁ ହଷ୍ଟେଲର ବ୍ୟବସ୍ଥା ସହ ଦୁଇ ଗୋଟି ଶ୍ରେଣୀ କକ୍ଷ ରହିବ । ଏହାକୁ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିଥିବା ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାକୁ ଶତକଡ଼ା ୮୦ ଭାଗ ସର୍ବାଧିକ ୨୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାର ପୁଞ୍ଜି ଲଗାଣାର ରିହାତି ମିଳିବ ।

ଘରୋଇ ସଂସ୍ଥାମାନେ ଏହି ବୈଷୟିକ ପାର୍କ୍ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସଂଖ୍ୟକ ତାଲିମ୍‌ଦାତା / ଅନ୍ୟ କର୍ମଚାରୀଙ୍କ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରଖିବେ । କୃଷି ଓ ଅନ୍ୟ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିଭାଗଗୁଡ଼ିକ ଏହି ତାଲିମ୍ କେନ୍ଦ୍ର ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ନିଯୁକ୍ତି ମିଶନ୍ ଓ ଜାତୀୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ମିଶନ୍‌ର ଅନୁମୋଦିତ ନିୟମ ଅନୁଯାୟୀ ତାଲିମ୍ ଗ୍ରହଣକାରୀ ଯୁବକ ଯୁବତୀଙ୍କୁ ପ୍ରାୟୋଜିତ କରିବେ । ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗ, କୃଷି ବିଜ୍ଞାନ କେନ୍ଦ୍ର ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଶିକ୍ଷ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକ ଏଥିରେ ସହଯୋଗ କରିବେ ।

ଏହି ତାଲିମ୍‌କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ କୃଷି ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣ, ଚାଷ ପଦ୍ଧତି, ଫସଲ ସୁରକ୍ଷା, ଅମଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ, ଅମଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ କାର୍ଯ୍ୟ, ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଓ କୃଷି ବିପଣନ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ତାଲିମ୍ ପ୍ରଦାନ କରିବେ । ତାଲିମ୍ ପାଠଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ସ୍ୱଚ୍ଛ ଓ ମଧ୍ୟମ ଅବଧି ରହିବ । ସରକାରୀ ଓ ଘରୋଇ ନିଯୁକ୍ତି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ନ ଦେଇ ତାଲିମ୍ ଗ୍ରହଣକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ଉଦ୍ୟୋଗ ଓ ଆତ୍ମନିଯୁକ୍ତି ଚିନ୍ତାଧାରା ସୃଷ୍ଟି ପାଇଁ ତାଲିମ୍‌ଗୁଡ଼ିକୁ ବ୍ୟବହାରିକ ଜ୍ଞାନ ସମ୍ବଳିତ କରାଯିବ ।

ଉଦ୍ୟାନକୃଷି

ଉଦ୍ୟାନକୃଷିର ବିକାଶ ପାଇଁ ଓଡ଼ିଶାରେ କୃଷି ଜଳବାୟୁ ଅତ୍ୟନ୍ତ ଅନୁକୂଳ । ଏପରିକି ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳରେ ମଧ୍ୟ ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ମାଧ୍ୟମରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କର ଆର୍ଥିକ ପରିସ୍ଥିତିରେ ଉନ୍ନତି ହେବାର ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଯୋଗ ରହିଛି । ଯେହେତୁ ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲରୁ ହେକ୍ଟର ପ୍ରତି ଖାଦ୍ୟଶସ୍ୟ ଓ ତାଲିଜାତୀୟ ଫସଲ ଅପେକ୍ଷା ଅଧିକ ଆୟ ମିଳିଥାଏ, ରାଜ୍ୟରେ ଏ ପ୍ରକାର

ଫସଲ ଚାଷ ପାଇଁ ଥିବା ସମ୍ଭାବନାକୁ କ୍ଷେତ୍ର କ୍ଷମତା ମାଧ୍ୟମରେ ହାସଲ କରାଯିବ । ଉପଯୁକ୍ତ ଫସଲ ପର୍ଯ୍ୟାୟ ଓ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରୋସାହନ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ ଦ୍ୱାରା ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲ ଚାଷ ଜମିର ଆୟତନ ଦ୍ୱିଗୁଣିତ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଉଦ୍ୟାନ କୃଷି ଦ୍ୱାରା ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ରୋଜଗାର ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

- ଅଧିକାଂଶ ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲ ପଚନଶୀଳ ହୋଇଥିବାରୁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଅଧିକ ଲାଭ ମିଳିବା ପାଇଁ ସାଇତା ସହ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଓ ବିପଣନ ସୁବିଧା ପ୍ରତି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ସେଥିପାଇଁ ଏସବୁ ଫସଲ ବିଚ୍ଛୁରିତ ଭାବେ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଚାଷ କରା ନ ଯାଇ ଅଧିକ ପରିମିତ ଜମିରେ ଚାଷ କରାଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥିପାଇଁ ଏକଚକିଆ ଚାଷ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ତଥା ବିପଣନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସୁବିଧା ମିଳିପାରିବ ।
- ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲ ରୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ ଚାଷ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଟେ । ଏଥିପାଇଁ ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲ ଚାଷ କରୁଥିବା ଚାଷୀଙ୍କ ସହିତ ବିପଣନ ରୁକ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ସରକାର ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗ ଓ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କମ୍ପାନୀମାନଙ୍କୁ ଆନ୍ତରିକ ଭାବେ ଉତ୍ସାହିତ କରାଇବେ ।
- ରାଜ୍ୟରେ ଯଥେଷ୍ଟ କ୍ଷମତା ବିଶିଷ୍ଟ ଶୀତଳଭଣ୍ଡାର ସୁବିଧା ନ ଥିବା ହିଁ ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲ ଉନ୍ନୟନ କ୍ଷେତ୍ରରେ ମୁଖ୍ୟ ପ୍ରତିବନ୍ଧକ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଶୀତଳଭଣ୍ଡାର ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ ସହ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରୋସାହନ ଯୋଗାଇ ଦେବେ ।
- କଳ କାରଖାନା ଓ ବାଣିଜ୍ୟିକ ଶୁଳ୍କ ଅପେକ୍ଷା ଶୀତଳଭଣ୍ଡାର ପାଇଁ (କୃଷି ଶିଳ୍ପ ଖାଉଟି) ବ୍ୟବହୃତ ବିଦ୍ୟୁତ୍ ଶୁଳ୍କର ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଦର ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟରେ ଉଦ୍ୟାନ କୃଷିର ପ୍ରସାର ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଉନ୍ନତ ଚାରା ଓ ବିହନ ଉତ୍ପାଦନ କରିବା ହେଉଛି ପ୍ରାଥମିକ ଆବଶ୍ୟକତା । ଉନ୍ନତ ମାନର ଚାରା ଉତ୍ପାଦନ ପାଇଁ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଗୋଟିଏ ଆଦର୍ଶ ନର୍ସରୀ ଓ ପ୍ରତ୍ୟେକ ବ୍ଲକ୍‌ରେ ଗୋଟିଏ ଆଦର୍ଶ କ୍ଷୁଦ୍ର ନର୍ସରୀ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ଫାର୍ମଗୁଡ଼ିକରେ ବୃହତ୍ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା ପାଇଁ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଜାଗା ଉପଯୁକ୍ତ ମୂଲ୍ୟରେ ଲିଜ୍ ସୂତ୍ରରେ ଦିଆଯିବ । ଏଥିରେ ସେମାନେ ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଓ ଜୈବ ପ୍ରଯୁକ୍ତି ବିଦ୍ୟା ବ୍ୟବହାର କରି ରାଜ୍ୟ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣରେ ଚାରା ଉତ୍ପାଦନ କରିପାରିବେ । ଏହିଭଳି ବୃହତ୍ ଚାରା ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ଘରୋଇ ଓ ସରକାରୀ ଭାଗିଦାରୀରେ ମଧ୍ୟ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇ ପାରିବ । ଏ ସବୁ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲର ଚାଷ ପ୍ରଣାଳୀ ଓ ଅମଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିଚାଳନା ସମ୍ଭାଷଣ ତାଲିମ ଦିଆଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟର ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ ଶୀତଳଭଣ୍ଡାର ଓ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପ ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ଆଗ୍ରହୀ ଘରୋଇ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଜମି ଖର୍ଚ୍ଚ ବ୍ୟତୀତ ସମସ୍ତ ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ଉପରେ ଶତକଡ଼ା ୬୦ ଭାଗ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯାଇ ପ୍ରୋସାହିତ କରାଯିବ ।
- ସହରାଞ୍ଚଳରେ ଘରୋଇ ବଗିଚା ଓ ନର୍ସରୀକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ରାସ୍ତା କଡ଼ରେ ବୃକ୍ଷରୋପଣ ସହ ସବୁଜିମା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପୌରାଞ୍ଚଳ ସ୍ୱାୟତ୍ତ ସଂସ୍ଥାର ମୁଖ୍ୟ ଆଭିମୁଖ୍ୟ ହେବ ।
- ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାର ଭିନ୍ନ ଭିନ୍ନ ଉପାଦାନର ମୂଲ୍ୟ ଉପରେ କେନ୍ଦ୍ରୀୟ ସହାୟତା ମିଳିବ ଏବଂ ଆବଶ୍ୟକ ସ୍ଥଳେ ଏହାର ପରିବର୍ତ୍ତନ ମଧ୍ୟ କରାଯିବ ।

ଫୁଲ ଚାଷ

ଓଡ଼ିଶାର ମୃତ୍ତିକା ଓ ଜଳବାୟୁ ଗୋଲାପ, ରଜନୀଗନ୍ଧା, ଗେଣ୍ଡୁ ଓ ଗ୍ଲାଡିଓଲସ୍ ଫୁଲ ଚାଷ ପାଇଁ ପ୍ରକୃଷ୍ଟ ଅଟେ । ରାଜ୍ୟରେ ଫୁଲର ଚାହିଦା ଖୁବ୍ ଦ୍ରୁତ ଗତିରେ ବଢ଼ି ଚାଲିଛି । ଯଦିଓ ଫୁଲ ଚାଷ ରାଜ୍ୟରେ ପ୍ରାରମ୍ଭିକ ଅବସ୍ଥାରେ ଅଛି ଅଧିକ

ପରିମିତ ଜମିରେ ଏହି ଚାଷ କରିବା ପାଇଁ ଚାଷୀମାନଙ୍କର ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ ପାଉଛି । ରାଜ୍ୟରେ ଫୁଲ ଚାଷ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁଯୋଗ ରହିଛି, ବିକ୍ରି ପାଇଁ ବଜାରର ଅସୁବିଧା ଥିବାରୁ ଚାଷୀମାନେ ଏ ଚାଷ ପ୍ରତି ଆଗ୍ରହ ପ୍ରକାଶ କରୁନାହାନ୍ତି । କ୍ଷୁଦ୍ର ଫୁଲ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କ ପାଖରେ ଫୁଲ ଚାଷର ଆଧୁନିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ଓ ଫୁଲର ବଜାର ଦର ସମ୍ପର୍କିତ ସୂଚନା ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏଥି ନିମନ୍ତେ ଫୁଲ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଚାଷୀମାନଙ୍କ ପାଇଁ ସମବାୟ ସଂସ୍ଥା ଓ ପାଇକାରୀ ବଜାରର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ । ଉପଯୁକ୍ତ ଆଗୁଆ ସଂଯୋଗୀକରଣ ଦ୍ୱାରା ଫୁଲଚାଷକୁ ଚୁକ୍ତିଭିତ୍ତିକ କରାଯିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ଫୁଲ ଚାଷ ସହିତ ବିକ୍ରିବଟା ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଅମଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିଚାଳନା ପାଇଁ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ଆର୍ଥିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

କାଜୁ

କାଜୁ ରାଜ୍ୟରେ ଚାଷ କରାଯାଉଥିବା ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଅର୍ଥକରୀ ଫସଲ । ମହାରାଷ୍ଟ୍ର ଓ ଆନ୍ଧ୍ରପ୍ରଦେଶ ପରେ ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ଦେଶର ତୃତୀୟ ବୃହତ୍ତମ କାଜୁ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ରାଜ୍ୟ । ବର୍ତ୍ତମାନ ରାଜ୍ୟରେ ୧,୫୦,୦୦୦ ହେକ୍ଟର ଜମିରେ କାଜୁ ଚାଷ କରାଯାଇ ୯୦,୦୦୦ ମେଟ୍ରିକ୍ ଟନ୍ କାଜୁ ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଛି । ଯଦିଓ ରାଜ୍ୟର ହାରାହାରି ଉତ୍ପାଦକତା ଜାତୀୟ ହାର ଠାରୁ ଅଧିକ, ଏହାକୁ ଆହୁରି ବଢ଼ାଇବା ପାଇଁ ଯଥେଷ୍ଟ ସୁଯୋଗ ରହିଛି । ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ସମୁଦାୟ କାଜୁର ୪୦ ପ୍ରତିଶତ ହେଉଛି ପୁରୁଣା, ଆର୍ଥିକ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଲାଭପ୍ରଦ ନୁହେଁ ଏବଂ ଗଛଗୁଡ଼ିକ ଦେଶୀ କିସମର । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟଭିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନିଆଯାଇ ସମସ୍ତ ବୟସାଧିକ, ପୁରୁଣା, ଲାଭପ୍ରଦ ହେଉନଥିବା ଗଛଗୁଡ଼ିକୁ ଉଠାଇ ସେ ଜାଗାରେ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ କିସମର ନୂତନ ଚାରା ଲଗାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟରେ କାଜୁର ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପାଇଁ ମଧ୍ୟ ପ୍ରାଧ୍ୟାନ୍ୟ ଦିଆଯିବ ।

ନଡ଼ିଆ

ଦକ୍ଷିଣ ଭାରତର ଚାରୋଟି ରାଜ୍ୟ ପରେ ଓଡ଼ିଶା ହେଉଛି ଦେଶର ପଞ୍ଚମ ବୃହତ୍ତମ ନଡ଼ିଆ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ରାଜ୍ୟ । ରାଜ୍ୟରେ ନଡ଼ିଆର ଉତ୍ପାଦକତା, ଜାତୀୟ ଉତ୍ପାଦକତା ହାର ଠାରୁ ଯଥେଷ୍ଟ କମ୍ । ଏହାର ମୁଖ୍ୟ କାରଣ ହେଲା ରାଜ୍ୟରେ ବୟସାଧିକ ଓ ପୁରୁଣା ନଡ଼ିଆ ଗଛସବୁ ରହିଛି । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ସମୟଭିତ୍ତିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନିଆଯାଇ ଏଭଳି ପୁରୁଣା ଗଛ ବଦଳରେ ଅଧିକ ଅମଳକ୍ଷମ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଲଗାଯିବ । ଏତଦ୍ୱ୍ୟତୀତ ଭଲ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ହେଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ଅଧିକ ଜମିରେ ନଡ଼ିଆ ଗଛ ଚାଷ କରାଯିବ ଓ ଅଧିକ ଲାଭପ୍ରଦ ସଂକର କିସମ ସବୁକୁ ସଠିକ୍ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଲଗାଯିବାର ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ।

ମହ୍ୟ ଓ ପ୍ରାଣୀସମ୍ପଦ ବିକାଶ

ବିଶେଷତଃ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ନୂଆ ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣୀ ପାଳନ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଆର୍ଥିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ରୂପେ ଗ୍ରହଣ କରାଯାଉଛି । ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ନିଯୁକ୍ତି ଓ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାଣୀଧନ କ୍ଷେତ୍ରର ବିଶେଷ ଭୂମିକା ରହିଛି । ଏହି କ୍ଷେତ୍ରରେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଆତ୍ମନିୟୋଜନ ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁଯୋଗ ରହିଛି । ଏଥିରେ ଉତ୍ତମ ପୁରୁଷ ଓ ମହିଳା ସ୍ୱଳ୍ପ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ କରି ଉପକୃତ ହୋଇପାରିବେ । ଚାଷ ପାଇଁ ଅନୁପଯୁକ୍ତ ଜମି ପ୍ରାଣୀଧନ ଏବଂ କୁକୁଡ଼ା ପାଳନଭିତ୍ତିକ ଉଦ୍ୟୋଗ ପାଇଁ ସୁବିନିଯୋଗ କରାଯିବ । ଏବେ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳ ସମୃଦ୍ଧିରେ ପଶୁଧନ କ୍ଷେତ୍ରର ବିକାଶ ସଂକଟଜନକ ଅଟେ । ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଆୟ ପଛା ଓ ନିଯୁକ୍ତି ଯୋଗାଇବାରେ ଗୋପାଳନ କ୍ଷେତ୍ରର ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ରହିଛି ।

ଓଡ଼ିଶାର ମହ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର ସାମୁଦ୍ରିକ ଏବଂ ସ୍ୱଳ୍ପ / ଅବ୍ୟବହୃତ ମଧୁର ଜଳରାଶିରେ ପରିବ୍ୟାପ୍ତ । ଏହି ଜଳରାଶିର ସୁପରିଚାଳନା କରି ଘରୋଇ ବଜାର ଚାହିଦା ପୂରଣ କରିବା ନିମନ୍ତେ ମାଛଧରା ତଥା ମାଛଧରା ସହ ମହ୍ୟ ପାଳନ ଦ୍ୱାରା ମହ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ସାମଗ୍ରୀକ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ପାରିବ । ଅଧିକତ୍ୱ ଏହା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଗରିବଙ୍କ ପାଇଁ ନିଯୁକ୍ତି ସୁଯୋଗ ଏବଂ ରୋଜଗାରର ପଛା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ସହ ସେମାନଙ୍କର ଖାଦ୍ୟ ଏବଂ ଜୀବିକା ସୁରକ୍ଷା ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ସହାୟକ ହେବ ।

ସନ୍ଦାନ ମହ୍ୟ ଚାଷ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ

ଓଡ଼ିଶାରେ କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଭାଗ ରିହାତିରେ ଜଳାଶୟ ବିଶେଷ ଭାବରେ ସୃଷ୍ଟି ହୋଇ ପାରୁନାହିଁ । ଏଣୁ ସରକାର ଶତକଡ଼ା ୨୦ ଭାଗ ରିହାତି ବ୍ୟତୀତ ରାଜ୍ୟ କୃଷି ନୀତି ଅନୁଯାୟୀ ଅତିରିକ୍ତ ୩୦ ପ୍ରତିଶତ ରିହାତି ଯୋଗାଇ ଦେଇ ସର୍ବ ମୋଟ ରିହାତି ପରିମାଣ ଶତକଡ଼ା ୫୦ ଭାଗକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ । ଏଥିରେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ହିତାଧିକାରୀ ସର୍ବାଧିକ ୫ ହେକ୍ଟର ପାଇଁ ରିହାତି ସୁବିଧା ପାଇପାରିବେ । ଏହି ଯୋଜନା ଉଭୟ ଲବଣାଳୁ ଓ ମଧୁର ଜଳ ମହ୍ୟଚାଷ ପାଇଁ ପ୍ରଯୁଜ୍ୟ ।

ମହ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରାଣୀସମ୍ପଦ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ

- ଏଫ୍.ଏଫ୍. ଡି.ଏ, ଏନ୍.ଏଫ୍.ଡି.ବି., ଏନ୍.ଏମ୍.ପି.ଏସ୍, ପ୍ରଭୃତି ଯୋଜନା ଦ୍ୱାରା ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯାଇଥିବା ମହ୍ୟ ଫାର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ‘ଜଳନିଧି’ ଯୋଜନାରେ ଗଭୀର ନଳକୂପ ଓ ଅଗଭୀର ନଳକୂପ ଖନନ ପାଇଁ ରିହାତି ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ମହ୍ୟ ଚାଷ ପାଇଁ ସର୍ବ ନିମ୍ନ ୦.୦୪ ହେକ୍ଟର (ଏକ ଏକର) ପରିମିତ ଜଳାଶୟ ପାଇଁ ରିହାତି ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ଗାଈ / ଛେଳି / ମେଣ୍ଟା / କୁକୁଡ଼ା ଚାଷୀଙ୍କ ସୁରକ୍ଷା କବଚ ସ୍ୱରୂପ ପ୍ରାଣୀଧନ ବୀମାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ସମସ୍ତ କୁକୁଡ଼ା ଫାର୍ମ, ଜୀବନ୍ତ ପକ୍ଷୀ ବଜାର ଏବଂ ଚିଆଁ ପାଳନ କେନ୍ଦ୍ର ପଞ୍ଜିକୃତ ହେବ । କୁକୁଡ଼ା ରୋଗର ‘ନିରୀକ୍ଷଣ ଓ ପର୍ଯ୍ୟବେକ୍ଷଣ’ ପାଇଁ ଏକ ସଂକ୍ରାମକ ରୋଗ ନେଟୱାର୍କ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ ।
- ସମସ୍ତ ଖାଦ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ର ପଞ୍ଜିକୃତ ହେବ । ମାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ପାଇଁ ମଝିରେ ମଝିରେ ପଞ୍ଜିକରଣ ଏବଂ ଲାଇସେନ୍ସ ଡନଖି କରାଯିବ ।
- ଯାତାୟତ, ସମ୍ପ୍ରସାରଣ ସହାୟକ ଏବଂ ଅନୁଷ୍ଠାନ ସ୍ଥାପନ ଦ୍ୱାରା ପ୍ରାଣୀ ପାଳନ ସମ୍ପ୍ରସାରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯିବ ।
- ଗ୍ରାମ୍ୟ ପରିବେଶକୁ ନିର୍ମଳ ରଖିବା, ପ୍ରତି ପରିବାରର ଜାଳେଣୀ ଗ୍ୟାସ୍ ଏବଂ ବିଜୁଳି ଆଲୋକ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ସକାଶେ ଗୋବର ଗ୍ୟାସ୍ କାରଖାନା ପ୍ରତିଷ୍ଠାକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ଗୃହପାଳିତ ପଶୁ ଓ କୁକୁଡ଼ାମାନଙ୍କର ଚୀକାକରଣ ପାଇଁ ଉଦ୍ୟମ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟରେ ଉତ୍ପାଦିତ ହେଉଥିବା କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅବଶିଷ୍ଟା ଯଥା: କୁଣ୍ଡା, ପିଡ଼ିଆ, ଶୁଖୁଆ ଗୁଣ୍ଡ, ମକା ଖଣ୍ଡ, ଖୁଦ ଯାହାକି ମହ୍ୟ, ଗୋଖାଦ୍ୟ ଓ କୁକୁଡ଼ା ଖାଦ୍ୟ ରୂପେ ବ୍ୟବହୃତ ହୁଏ (ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଅନୁ୍ୟନ ୫୦ ପ୍ରତିଶତ) ତାହାକୁ ସ୍ଥାନୀୟ ଆବଶ୍ୟକତା ପୂରଣ କରିବା ସକାଶେ ରଖାଯିବ ।
- ମହ୍ୟ ଓ ଗୋଖାଦ୍ୟ ଉପରୁ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ଚିକିତ୍ସ ଓ ପ୍ରବେଶ କର ଛାଡ଼ କରି ମହ୍ୟ ଚାଷ ଓ ଗୋପାଳନକୁ ପ୍ରତିଦୃଢ଼ିତାମୂଳକ କରାଯିବ ।
- ପ୍ରତି ୩୦୦୦ ଗାଈ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଚିକିତ୍ସା ସେବା ଯୋଗାଇ ଦେବା ନିମନ୍ତେ ଜଣେ ଲେଖାଏଁ ଦକ୍ଷ ଓ ତାଲିମପ୍ରାପ୍ତ ପ୍ରାଣୀ ଚିକିତ୍ସକଙ୍କୁ ଅବସ୍ଥାପିତ କରାଯିବ । ଗୋଷ୍ଠୀ ସେବା କ୍ଷେତ୍ରରେ ପ୍ରାଣୀ ଚିକିତ୍ସାକୁ ଘରେ ଘରେ ପହଞ୍ଚାଇବା ପାଇଁ ବିଶେଷ ଦୃଷ୍ଟି ଦିଆଯିବ ।
- ଉନ୍ନତ ଜାତିର ଗୋମହିଷାଦି ସୃଷ୍ଟି କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରଜନନକ୍ଷମ ଗାଈ ଓ ମଇଁଷିଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ କୃତ୍ରିମ ପ୍ରଜନନକୁ ଆଗାମୀ ୭ରୁ ୮ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ୩୮%ରୁ ୭୦% କୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ ।
- ସ୍ଥାନୀୟ ଦେଶୀ ପ୍ରଜାତି ଏବଂ ତାଙ୍କ ବଂଶର ସଂରକ୍ଷଣ ଏବଂ ଉନ୍ନତିକରଣ ପାଇଁ ସଂପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଞ୍ଚଳରେ ଉଦ୍ୟମ କରାଯିବ ।
- ଦେଶୀ ପ୍ରଜାତିର ଉନ୍ନତିକରଣ, ସୁପୋଷଣ, ରୋଗ ନିୟନ୍ତ୍ରଣ, ଗବେଷଣା ସେବା, ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ, ବିପଣନ ଏବଂ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣକୁ ନଜର ରଖି ବିକାଶମୂଳକ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବ ।

- ଗୃହପାଳିତ ଦେଶୀ କୁକୁଡ଼ାଙ୍କ ବିକାଶ ଉପରେ ଅଗ୍ରାଧିକାର ଦିଆଯିବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟ ଦୂରୀକରଣ, ଆୟ ବୃଦ୍ଧି ଏବଂ ଉନ୍ନତ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ହୋଇପାରିବ ।
- ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସାମଗ୍ରୀ ଯୋଗାଣ, ବିପଣନ ସୁବିଧା ଏବଂ ସେବା ପ୍ରଦାନକାରୀ ଉପଲକ୍ଷ ଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ବ୍ୟବସାୟିକ କୁକୁଡ଼ା ଫାର୍ମ ସହ କ୍ଷୁଦ୍ର ବ୍ୟବସାୟିକ କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ଦେଶୀ ଘୁଷୁରୀଙ୍କ ପ୍ରଜନନ କ୍ଷମତାରେ ଉନ୍ନତି ଆଣିବା ଲାଗି ସଂକରୀକରଣ ଏବଂ ଅନ୍ତଃପ୍ରଜନନ ରୋକିବା ନିମିତ୍ତ ଚୟନ କାର୍ଯ୍ୟକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ଉତ୍ତମ ଆଭ୍ୟନ୍ତରୀଣ ଏବଂ ଲୁଣି ମହ୍ୟତାପ୍ତ କ୍ଷେତ୍ରକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟର ସମସ୍ତ ଜାଆଁଳ ଉତ୍ପାଦନ ଫାର୍ମଗୁଡ଼ିକୁ ପଞ୍ଜିକୃତ କରାଯିବ ।
- ସମୟକ୍ରମେ ମହ୍ୟତାପ୍ତ ଅଞ୍ଚଳ ମଧ୍ୟ ପଞ୍ଜିକୃତ ହେବ ।
- ଘରୋଇ ମହ୍ୟ ଜାଆଁଳ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ଚାଷୀଙ୍କୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ମହ୍ୟତାପ୍ତଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସୁଲଭ ମୂଲ୍ୟରେ ଉନ୍ନତମାନର ଜାଆଁଳ ଉତ୍ତମ ସରକାରୀ ଏବଂ ବେସରକାରୀ ଫାର୍ମରେ ଉପଲକ୍ଷ ହେବ ।
- ପ୍ରତି କ୍ଷମତାସମ୍ପନ୍ନ ବୃକ୍ଷରେ ଜଳଜ କେନ୍ଦ୍ର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ ।
- ଖାଉଟିଙ୍କ ନିମନ୍ତେ ସୁସ୍ଥ ନିରୋଗ ମାଛ ଯୋଗାଣ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଶୀତଳ ଶୁଙ୍ଖଳର ବିକାଶ କରାଯିବ ।
- ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟଗତ ପରିବେଶ ବଜାୟ ରଖୁଥିବା ମହ୍ୟ ବଜାର ପ୍ରତିଷ୍ଠା କରାଯିବ ।
- ସମବାୟ ସମିତି ଗଠନ କରାଯାଇ ମହ୍ୟତାପ୍ତ ଓ ବ୍ୟବସାୟକୁ ସୁଦୃଢ଼ କରାଯିବ ।
- ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ସମସ୍ତ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ କୌଶଳ ବିତରଣ କାର୍ଯ୍ୟ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରାଯିବ ।
- ବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଚାଷ ପଦ୍ଧତି ଅନୁକରଣ କରିବା ଲାଗି ଚାଷୀ ଏବଂ ଅଧିକାରୀମାନଙ୍କୁ ନୂତନ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ମଝିରେ ମଝିରେ ତାଲିମ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ମହ୍ୟଜୀବୀଙ୍କ ଉନ୍ନତି ବିଧାନ କରାଯିବ ।
- ମାଛଧରା ଯନ୍ତ୍ରପାତି ଓ ଉପକରଣମାନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।
- ମଧୁର ଜଳ ମାଛ ଚାଷ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ୧୫ ବର୍ଷିଆ ଦୀର୍ଘମିଆଦୀ ଲିଜ୍ ନୀତି ପ୍ରଣୟନ କରାଯିବ ।
- ମହ୍ୟ ଏବଂ ପ୍ରାଣୀସମ୍ପଦ ପାଇଁ ବୀମା ବ୍ୟବସ୍ଥା କରାଯିବ ।
- ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ଭିଡ଼ିଭୂମି ଯଥା- ଉପଯୁକ୍ତ ରାଷ୍ଟ୍ରାଘାଟ ଏବଂ ବିଭୂଳି ଆଲୋକ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଥିବା ମହ୍ୟତାପ୍ତ ପୁଞ୍ଜି ଘୋଷଣା କରାଯିବ ।
- ବିକ୍ରୀ ଟିକସ ଉଚ୍ଛେଦ କରାଯିବ ।
- ମହ୍ୟତାପ୍ତଙ୍କୁ ଉପଯୁକ୍ତ ପାଠ୍ୟ ଟିଲର / ଟ୍ରାକ୍ଟର ଯୋଗାଇଦିଆଯିବ ।

ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ

ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ ରାଜ୍ୟର ଏକ ପ୍ରମୁଖ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ଷେତ୍ର । ସଫଳ ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ପ୍ରଦର୍ଶନରେ ଓଡ଼ିଶା ଏକ ଅଗ୍ରଣୀ ରାଜ୍ୟ ଭାବରେ ପରିଗଣିତ । ଏହି ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମର ଲକ୍ଷ୍ୟ ହେଲା ମୃତ୍ତିକା ଓ ଆର୍ଦ୍ରତା ସଂରକ୍ଷଣ କରି ଜମିର ଗୁଣ ଓ କ୍ଷମତା ଅନୁଯାୟୀ ଏହାର ସଠିକ୍ ଉପଯୋଗ କରିବା । ଏହାଦ୍ୱାରା ଜଳବିଭାଜିକା ଅବବାହିକା ଅଞ୍ଚଳରେ

ଯଥାଯଥ ଭାବରେ ସାମଗ୍ରୀକ ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ । ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ ପ୍ରକ୍ରିୟାରେ ବିଭିନ୍ନ ବିଭାଗର ସହଯୋଗମୂଳକ ସମ୍ପୃକ୍ତ ସହ କାର୍ଯ୍ୟଦକ୍ଷତା ଏକାନ୍ତ ଆବଶ୍ୟକ ।

ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମରେ ଯୋଜନା କାର୍ଯ୍ୟକାରୀତା ଓ ତଦାରଖକୁ ସଠିକ୍ ଭାବେ ପରିଚାଳନା କରିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଓଡ଼ିଶା ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ ମିଶନ ନାମରେ ଏକ ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମିଶନ ସ୍ଥାପନ କରିଛନ୍ତି ।

ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ଉନ୍ନୟନ ବିଭାଗ ସହାୟତାରେ ପଶ୍ଚିମ ଓଡ଼ିଶା ଗ୍ରାମ୍ୟ ଜୀବିକା ପ୍ରକଳ୍ପ ନାମକ ଏକ ଜଳବିଭାଜିକା କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସଫଳ ରୂପେ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ ହେଉଛି । ଏଥିରେ ଜଳବିଭାଜିକା ଅଞ୍ଚଳର ଉନ୍ନୟନ ସହ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ଉପାଦାନକୁ ମଧ୍ୟ କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରାଯାଇଛି । ଜୀବିକା ନାମକ ଏକ ଯୋଜନା ମାଧ୍ୟମରେ ରାଜ୍ୟରେ ଥିବା ସମସ୍ତ ଜଳବିଭାଜିକା ପ୍ରକଳ୍ପରେ ଜୀବିକା ନିର୍ବାହ ଉପାଦାନକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ କରାଯିବ । ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ ଯୋଜନାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀ, ବ୍ୟବହାରକାରୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଓ ସମାନ ଆଗ୍ରହୀ ଗୋଷ୍ଠୀ ଭଳି ବିଭିନ୍ନ ଗୋଷ୍ଠୀ- ଭିତ୍ତିକ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ କରାଯିବ । ଜଳବିଭାଜିକା ଅଞ୍ଚଳରେ ଜଳବିଭାଜିକା ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକୁ ବିହନ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ସାମଗ୍ରୀ ବ୍ୟୟନ କରିବା ଦାୟିତ୍ୱ ନ୍ୟସ୍ତ କରାଯିବ ।

ଜଳବିଭାଜିକା ସଂଗଠନଗୁଡ଼ିକ ଦ୍ୱାରା ଚାଷୀଙ୍କ ଫାର୍ମରେ ବ୍ୟକ୍ତିଗତ ଫାର୍ମ ପୋଖରୀ ଖନନ କରାଯିବ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ନାମମାତ୍ର ଚାଷୀମାନଙ୍କ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଏ ସୁବିଧା ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ଯୋଗାଇ ଦେବା ସ୍ଥଳେ ଅନ୍ୟ ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଖନନ ଖର୍ଚ୍ଚର ଶତକଡ଼ା ୫୦ ଭାଗ ଅର୍ଥ ଜଳ ବିଭାଜିକା ସଂଗଠନ ନିକଟରେ ପୈଠ କରିବାକୁ ପଡ଼ିବ ।

ବୃଷ୍ଟିପୁଷ୍ଟ କୃଷି

ଓଡ଼ିଶାର ବହୁ ଅଞ୍ଚଳରେ କୃଷି ବର୍ଷାଧାରା ଉପରେ ନିର୍ଭର କରୁଥିବାରୁ ବୃଷ୍ଟିପୁଷ୍ଟ କୃଷିର ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଆଗାମୀ ଦିନରେ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ରର ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ଏକ ମୁଖ୍ୟ ଭୂମିକା ଗ୍ରହଣ କରିବ । ଏ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳ ରାଜ୍ୟର ପଛୁଆ ଅଞ୍ଚଳ ଭାବେ ମଧ୍ୟ ବିବେଚିତ, ଯେଉଁଠାରେ ଦାରିଦ୍ର୍ୟର ମାତ୍ରା ଅଧିକ । ଏଥିପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ଏହି ଅଞ୍ଚଳଗୁଡ଼ିକରେ ବର୍ଷାଧାରିତ କୃଷିର ଉନ୍ନୟନ ପାଇଁ ଏକ ସାମଗ୍ରିକ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ହାତକୁ ନିଆଯିବା ଆବଶ୍ୟକ । ମୃତ୍ତିକା ଓ ଆର୍ଦ୍ରତା ସଂରକ୍ଷଣ ତଥା ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଫସଲ ଚାଷ ପାଇଁ ଅଞ୍ଚଳଭିତ୍ତିକ ଅନୁମୋଦିତ କୌଶଳମାନ ରହିଛି । ମାତ୍ର ଏହା ବିଭିନ୍ନ କାରଣ ଯୋଗୁଁ କୃଷକମାନଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗ୍ରହଣୀୟ ହୋଇପାରିନାହିଁ ।

ଫସଲ ଅମଳ ବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଅନୁମୋଦିତ ପଦ୍ଧତିକୁ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଗ୍ରହଣ କରି ଜଳ ବିଭାଜିକା ଆଧାରିତ ଶୁଷ୍କାଞ୍ଚଳ ଉନ୍ନୟନ ନିମନ୍ତେ ଅଧିକ ପ୍ରୟାସର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି ।

ଏ ସବୁ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଫସଲ ଓ କିସମଗୁଡ଼ିକୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବ । ସ୍ୱଳ୍ପ ଅବଧି ଓ ମରୁଡ଼ି ସହିପାରୁଥିବା କିସମଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ଗବେଷଣା କରିବା ପାଇଁ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରଚେଷ୍ଟା କରାଯିବ । ବର୍ଷା ଜଳ ଅମଳ ଓ ଜଳବିଭାଜିକା ଉନ୍ନୟନ ଉପରେ ବିଶେଷ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।

ରାଜ୍ୟର ଉଚ୍ଚ ଜମିରେ ପ୍ରାୟ ୮ ଲକ୍ଷ ହେକ୍ଟର ଧାନ ଚାଷ ହୁଏ । ସେଥିରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ମିଳି ନ ଥାଏ ଏବଂ ଏହା ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ । ଏହି ଭଳି ଜମିରେ ଅଳ୍ପ ଜଳ ଆବଶ୍ୟକ କରୁଥିବା ଡେଲବାଜ, ତାଲି ଜାତୀୟ ଫସଲ ଓ ଉଦ୍ୟାନ ଫସଲ ଚାଷ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ଫସଲ ବିବିଧୀକରଣ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।

ଜୈବିକ କୃଷି

ବିଗତ ଶତାବ୍ଦୀର କ୍ଷୟ ଦଶକ ମଧ୍ୟ ଭାଗରେ ଉତ୍ପାଦନ ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ରାସାୟନିକ ଦିଗ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇଥିବାରୁ ଏହା ଚିରପୋଷ୍ୟମାନ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ନିମନ୍ତେ ଆବଶ୍ୟକୀୟ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳକୁ ହ୍ରାସ କରିଛି । ପୂର୍ବାନୁମୋଦିତ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ଜୈବ ଗଠନକୁ ବିଶ୍ୱଜ୍ଞାନିତ କରି ପରିବେଶର ସତ୍ତ୍ୱଳନ ଉପରେ କୁପ୍ରଭାବ ପକାଇଛି । ଏହି ବିଶ୍ୱଜ୍ଞାନିତ ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳ ଭିତ୍ତି

ସକ୍ତଳନର ପୁନରୁଦ୍ଧାର ନ ହେବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବର୍ତ୍ତମାନର ପ୍ରତିଯୋଗିତାରେ ଚିରପୋଷ୍ୟମାନ କୃଷି ଅଭିବୃଦ୍ଧି ସମ୍ଭବ ହୋଇପାରିବ ନାହିଁ । ଜୈବିକ ପଦ୍ଧତି ଅବଲମ୍ବନ କରି ମୃତ୍ତିକାର ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଓ ଉର୍ବରତା ରକ୍ଷା କରିବା ଏକାନ୍ତ ଜରୁରୀ ଅଟେ । ଏଥିପାଇଁ ବିଶେଷ ଭାବେ ନିମ୍ନ ନୀତିଗତ ପଦକ୍ଷେପମାନ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

- ରାଜ୍ୟ ଜୈବିକ କୃଷି ପାଇଁ ଏକ ଉତ୍ସର୍ଗୀକୃତ ନୀତି ପ୍ରସ୍ତୁତ କରିବ ।
- ଜୈବିକ ଉପାୟରେ ଅମଳ କରାଯାଇଥିବା ଫସଲ ଓ ଏଥିପାଇଁ ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ପାଇଥିବା ଫସଲର ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ ଜୈବିକ କୃଷି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ । ଜୈବିକ କୃଷିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ ଦେବା ପାଇଁ ସରକାର ପ୍ରମାଣିକରଣ ଖର୍ଚ୍ଚ ବହନ କରିବେ । ପ୍ରତ୍ୟେକ ଚାଷୀ ବିନା ମୂଲ୍ୟରେ ୪ ହେକ୍ଟର ଜମି ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଜୈବିକ କୃଷି ପ୍ରମାଣ ପତ୍ର ପାଇ ପାରିବେ ।
- ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି ଓ ବିଭିନ୍ନ କୃଷି କ୍ଷେତ୍ର ପରିସ୍ଥିତିରେ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଣରାସାୟନିକ ସାର ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ଗବେଷଣା ଓ ସମ୍ପ୍ରଦାନ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।
- ବିଦ୍ୟାଳୟ ପାଠ୍ୟକ୍ରମରେ ଜୈବିକ କୃଷିକୁ ଏକ ବିଷୟ ଭାବେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ । ରାଜ୍ୟ କୃଷି ଓ ବୈଷୟିକ ବିଶ୍ୱବିଦ୍ୟାଳୟର ସ୍ନାତକ ଓ ସ୍ନାତକୋତ୍ତର ଶିକ୍ଷାରେ ଏହାକୁ ଏକ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ବିଷୟ ଭାବେ ସ୍ଥାନିତ କରାଯିବ ।
- ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷି ଜଳବାୟୁ ମଣ୍ଡଳ ପାଇଁ ଜୈବିକ କୃଷି ପଦ୍ଧତି ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ଅନୁମୋଦିତ ଜୈବିକ କୃଷି ପଦ୍ଧତି ନାମକ ଏକ ବିଶେଷ ପୁସ୍ତିକା ପ୍ରକାଶ କରାଯିବ ।
- ଜୈବିକ ବିହନ ବ୍ୟାଙ୍କ ଖୋଲାଯିବ ।
- ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟର ପ୍ରମାଣୀକରଣ ସୁବିଧା ପାଇଁ ଜୈବିକ କୃଷକ ସଂଘକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ ।
- ଜୈବିକ କୃଷି ହେଉଥିବା ବ୍ଲକ୍ ଏବଂ ଅନ୍ୟ ବ୍ଲକ୍ମାନଙ୍କର ଜୈବିକ କୃଷି ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ଅଞ୍ଚଳମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରାଯିବ । ଫଳରେ ଏହିସବୁ ଅଞ୍ଚଳରେ ଜୈବିକ କୃଷିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ସବୁଜ ସାର, କମ୍ପୋଷ୍ଟ, ଜିଆଖତ, ଜୀବାଣୁ ସାର, ଜୈବ ଜୀବନାଶକ ଇତ୍ୟାଦିର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବ୍ୟବହାରକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । ଏନ୍.ପି.ଓ.ପି. ପ୍ରମାଣିକୃତ ଉତ୍ପାଦନଗୁଡ଼ିକୁ ଜୈବିକ କୃଷି ପାଇଁ ବ୍ୟବହାର ନିମନ୍ତେ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।
- ବେସରକାରୀ ସଂଗଠନ ଏବଂ କୃଷକ ସଂଘ ମାଧ୍ୟମରେ ଯଥାକ୍ରମେ ‘ଶ୍ରୀ’ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଧାନ ଚାଷ ଓ ସୁସ୍ଥାୟୀ ଆଖୁ ଚାଷ ପ୍ରୟାସ ଦ୍ୱାରା ଜୈବିକ ଧାନ ଓ ଆଖୁ ଉତ୍ପାଦନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ ।

ସମନ୍ୱିତ କୃଷି

ପାରମ୍ପରିକ ଭାବେ ଭାରତୀୟ କୃଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଜୀବନଧାରଣ ପାଇଁ ସମନ୍ୱିତ କୃଷି ପଦ୍ଧତି ଗ୍ରହଣ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଶିଳ୍ପାୟନ ଯୋଗୁଁ ଚାଷୀମାନେ ବ୍ୟବସାୟିକ କୃଷି କରିବା ପାଇଁ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଛନ୍ତି । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫସଲ ଓ ଫସଲ ପ୍ରଣାଳୀ ପାଇଁ ଯଦିଓ କୃଷି ଜଳବାୟୁ ମୁଖ୍ୟତଃ ଦାୟୀ, ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ଫସଲ ଓ କୃଷି ପଦ୍ଧତି ପାଇଁ ଚାଷୀର ନିଷ୍ପତ୍ତିରେ ଶିଳ୍ପାୟନ, ବ୍ୟବସାୟୀକରଣ ଓ ଯାନ୍ତ୍ରିକୀକରଣର ପ୍ରମୁଖ ଭୂମିକା ରହିଛି । ବିଶେଷତଃ ଆଖପାଖରେ ଥିବା ସହରର ବଜାର ସୁଯୋଗକୁ କିଛି ପରିମାଣରେ ହାସଲ କରିବା ପାଇଁ ଗୋପାଳନ, କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ, ପନିପରିବା ଚାଷ, ଫଳ ଚାଷ, ମହୁ ଚାଷ, ଛତୁ ଚାଷ ଆଦି କରି ଚାଷୀମାନେ ସ୍ୱାଧୀନ ଭାବରେ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟ ଆରମ୍ଭ କରିଛନ୍ତି । ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ପ୍ରକାରର ଫସଲ ଚାଷ ପାଇଁ ଚାଷୀମାନଙ୍କର ଲାଭାଂଶ ବଜାର ଦର ଯୋଗୁଁ ପରିବର୍ତ୍ତନଶୀଳ ହୋଇଛି ଓ ବାହାର ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ସେମାନଙ୍କର ନିର୍ଭରଶୀଳତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଛି ।

କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟର ଉତ୍ତମ ବଜାର ଦୃଷ୍ଟିରୁ ଏକ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ପଦ୍ଧତି ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଛି । ସମନ୍ୱିତ କୃଷିରେ ବହୁ ସୁବିଧା ରହିଛି, ଯଥା- ଗୋଟିଏ ପଦ୍ଧତିର ସମ୍ପୂର୍ଣ୍ଣ ବିଫଳତା ପାଇଁ ନିରାପତ୍ତା, ବାହାର ସାମଗ୍ରୀ ପାଇଁ ସର୍ବନିମ୍ନ ନିର୍ଭରଶୀଳତା, କୃଷି ସମ୍ବଳର ଉପଯୁକ୍ତ ବିନିଯୋଗ, ପ୍ରାକୃତିକ ସମ୍ବଳର ନିପୁଣ ବିନିଯୋଗ ଇତ୍ୟାଦି ।

କୃଷକମାନଙ୍କ ଆପଦକାଳୀନ ଅବସ୍ଥାର ପ୍ରଶମନ ପାଇଁ ରାଜ୍ୟରେ ସମନ୍ୱିତ କୃଷି ପଦ୍ଧତିକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ । କୃଷି ଉତ୍ପାଦନର ବିଭିନ୍ନ ଦିଗ ଯଥା- କୃଷି, ଉଦ୍ୟାନକୃଷି, ପ୍ରାଣୀ ସମ୍ପଦ ପରିଚାଳନା, କୁକୁଡ଼ା ପାଳନ, କୃଷି ବନୀକରଣ, ରେଶମ ଚାଷ, ମାଛଚାଷ ଆଦିର ଉପଯୁକ୍ତ ମିଶ୍ରଣକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

ଅମଳପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିଚାଳନା

କେବଳ ଉତ୍ପାଦକତା ବୃଦ୍ଧି କରିବା କୃଷି ପ୍ରଗତିର ଲକ୍ଷ୍ୟ ନୁହେଁ । ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ ମୂଲ୍ୟ ପାଇବା ଆବଶ୍ୟକ । ଅମଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ସମୟରେ ଉପଯୁକ୍ତ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ, ବର୍ଗୀକରଣ, ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ୍, ପରିବହନ ଓ ସାଇତା ମାଧ୍ୟମରେ ଉତ୍ପାଦିତ କୃଷି ଦ୍ରବ୍ୟର ମୂଲ୍ୟବୃଦ୍ଧି କରାଯାଇ ପାରିବ । କୃଷି ଦ୍ରବ୍ୟ ଉପଯୁକ୍ତ ପରିଚାଳନା ଅଭାବରୁ ଶତକଡ଼ା ୩୦ ଭାଗ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ନଷ୍ଟ ହେବାର ଆଶଙ୍କା ଥାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଚାଷୀ କମ୍ ମୂଲ୍ୟ ପାଇଥାଏ । ରାଜ୍ୟରେ କୃଷକଙ୍କ ଆୟ ସୀମା ବୃଦ୍ଧି କରିବାରେ ଅମଳ ପରବର୍ତ୍ତୀ ଯତ୍ନ, ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଓ ସାଇତା କାର୍ଯ୍ୟ ଖୁବ୍ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଅଟେ ।

- ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ ଅମଳ କରିବାର ସୁବିଧା ନ ଥିବାରୁ ଚାଷୀମାନେ ପାରମ୍ପରିକ ଭାବେ ଓ ଅଣବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅମଳ କରିଥାନ୍ତି । ଉପଯୁକ୍ତ ଯନ୍ତ୍ର ବ୍ୟବହାର କରି ଫସଲ ଅମଳ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ସାମୁହିକ ଖଳା ନିର୍ମାଣ ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବ ।
- ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିରେ ନିର୍ମିତ ହୋଇଥିବା ଅମଳ ଯନ୍ତ୍ର ଉପଲବ୍ଧ ହେଉ ନ ଥିବାରୁ ଅଣବୈଜ୍ଞାନିକ ପ୍ରଣାଳୀରେ ଅମଳ କରିବାକୁ ଚାଷୀ ବାଧ୍ୟ ହୋଇଥାଏ । ଫଳରେ ଚାଷୀ ଅନେକ କ୍ଷତିର ସମ୍ମୁଖୀନ ହୋଇଥାଏ । ଭଡ଼ା ସୂତ୍ରରେ ବ୍ୟବହାର ପାଇଁ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରରେ ଅମଳ କରିବା ଯନ୍ତ୍ର କ୍ରୟ ନିମିତ୍ତ ମୋଟ ମୂଲ୍ୟର ୫୦ ପ୍ରତିଶତ ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରିହାତି ପ୍ରଦାନର ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ବିଭିନ୍ନ ଫସଲ ପାଇଁ ଅମଳ ଯନ୍ତ୍ର କ୍ରୟ ନିମନ୍ତେ ଚାଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ଗଠିତ ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀକୁ ୭୫ ପ୍ରତିଶତ ରିହାତି ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।
- ଫଳ, ପନିପରିବା ଓ ଫୁଲର ବର୍ଗୀକରଣ, ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ୍ ଓ ପରିବହନ ଯୋଗୁଁ ଏଗୁଡ଼ିକର ମୂଲ୍ୟ ଯଥେଷ୍ଟ ବୃଦ୍ଧି ଘଟିଥାଏ । ବର୍ତ୍ତମାନ ବହୁ ଚାଷୀ ପ୍ୟାକିଙ୍ଗ୍ ନ କରି ପନିପରିବା ଓ ଫଳ ଖୋଲା ପରିବହନ କରୁଥିବାରୁ ଗୋଦାମ ଘର ଓ ବିକ୍ରି ସ୍ଥାନରେ ଅଧିକ ନଷ୍ଟ ହେଉଛି । ଫଳ ଓ ପନିପରିବା ଠିକ୍ ଭାବେ ବିକ୍ରିବଟା କରିବା ପାଇଁ ଚାଷୀ ଓ ଚାଷୀଗୋଷ୍ଠୀକୁ ସମ୍ବନ୍ଧନ ତାଲିମ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ଚାଷୀମାନଙ୍କୁ କ୍ଲେର୍ ଓ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଯନ୍ତ୍ରପାତି କିଣିବା ପାଇଁ ରିହାତି ଦିଆଯିବ ।
- ଉତ୍ପାଦିତ କୃଷି ଦ୍ରବ୍ୟକୁ ଲାଭପ୍ରଦ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି କରିବା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ବୈଜ୍ଞାନିକ ପଦ୍ଧତିରେ ସାଇତିବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟର ମୁଖ୍ୟ ବଜାର କେନ୍ଦ୍ରମାନଙ୍କରେ ବୃହତ୍ ଗୋଦାମ ସୁବିଧା ଓଡ଼ିଶା ରାଜ୍ୟ କୃଷି ବିପଣନ ପରିଷଦ ଦ୍ୱାରା ସୃଷ୍ଟି କରାଯିବ ।

କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗ

କୃଷିରେ ଉଦ୍ୟୋଗ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରିବା ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ଆପିକଲ୍ (କୃଷି ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଓ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ନିଗମ ଲିଃ) ଓଡ଼ିଶାରେ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଥିଲା । ରାଜ୍ୟରେ ବ୍ୟବସାୟିକ ଓ ରତ୍ନାତ୍ମକ କୃଷିର ସୁଯୋଗ ସମ୍ବନ୍ଧରେ ନିଗମ ସୂଚନା ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । ଲାଭଦାୟୀ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ଏହା ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରେ, ଉଦ୍ୟୋଗୀ ଚିହ୍ନଟ କରେ ଓ ସେମାନଙ୍କୁ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ଓ ତାଲିମ ଦେଇଥାଏ । କୃଷି ବ୍ୟବସାୟରେ ନିୟୋଜିତ ସଂସ୍ଥାଗୁଡ଼ିକୁ ସହାୟତା ସେବା ପ୍ରଦାନ କରିବାରେ ଏହା

ଏକ ପ୍ରମୁଖ ସଂସ୍ଥା ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିଥାଏ । ଅଧିକ ଦକ୍ଷତା ବୃଦ୍ଧି ପାଇଁ ଆପିକଲକୁ ଆବଶ୍ୟକତା ଅନୁଯାୟୀ ଦୃଢ଼ୀଭୂତ ଓ ପୁନର୍ଗଠନ କରାଯିବ ।

କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଚିହ୍ନଟ କରି ସେମାନଙ୍କୁ ପରାମର୍ଶ ଓ ତାଲିମ ପ୍ରଦାନ ନିମନ୍ତେ ପ୍ରତ୍ୟେକ ଜିଲ୍ଲାରେ କୃଷି ସହାୟକ କେନ୍ଦ୍ର (କେ.ଏସ୍.କେ.) କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛି । ଜିଲ୍ଲା କୃଷି ଅଧିକାରୀମାନେ କୃଷି ସହାୟକ ଭାବେ କାର୍ଯ୍ୟ କରୁଛନ୍ତି । କୃଷି ସହାୟକ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକ ବ୍ୟବସାୟିକ କୃଷି, ଉଦ୍ୟାନକୃଷି, ଫୁଲଚାଷ, ଦୁଗ୍ଧ ଉତ୍ପାଦନ, ମାଂସ ଓ ଅଣ୍ଡା ଉତ୍ପାଦନ, ମତ୍ସ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ କରୁଥିବା ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ବୈଷୟିକ ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ପ୍ରଦାନ କରିଥାଏ । କୃଷି ଉଦ୍ୟାନଗୁଡ଼ିକର ବର୍ଦ୍ଧିଷ୍ଣୁ ସୁଯୋଗ ପରିପ୍ରେକ୍ଷାରେ କୃଷି ସହାୟକ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ଉପଯୁକ୍ତ ଭାବେ ବୃଦ୍ଧିଗତ କରାଯିବ ।

କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗ ସ୍ଥାପନ ପାଇଁ ପୁଞ୍ଜି ନିବେଶ ରିହାତିକୁ ସ୍ଥାୟୀ ପୁଞ୍ଜି ଖର୍ଚ୍ଚର (ଜମି ମୂଲ୍ୟକୁ ବାଦ ଦେଇ) ୪୦% ସର୍ବାଧିକ ୫୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କାକୁ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ । ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି/ କୃଷି ଓ ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ବିଭାଗର ସ୍ନାତକଙ୍କ ସମେତ ମହିଳା କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ଅତିରିକ୍ତ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ । ଇଡକୋ ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷି ଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ର ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ଏହି କୃଷିଶିଳ୍ପ କ୍ଷେତ୍ରଗୁଡ଼ିକ ଏକାନ୍ତ ଭାବେ କୃଷିଭିତ୍ତିକ ଶିଳ୍ପ ପାଇଁ ଉଦ୍ଦିଷ୍ଟ ରହିବ ।

କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗୀମାନଙ୍କୁ ମିଆଦୀ ରଣ ଉପରେ ପ୍ରଥମେ ପ୍ରତି ଯୁନିଟ୍ ପାଇଁ ସୁଧ ରିହାତି ସର୍ବାଧିକ ୨୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ରହିବ । ୭ ବର୍ଷ ପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ ରିହାତି ୫% ରୁ ଅଧିକ ହେବ ନାହିଁ । ସ୍ୱୟଂ ସହାୟକ ଗୋଷ୍ଠୀ/ ଅନୁସୂଚିତ ଜାତି/ ଅନୁସୂଚିତ ଜନଜାତି / ମହିଳା ଉଦ୍ୟୋଗୀ ପାଇଁ ସର୍ବାଧିକ ରିହାତି ୩୩ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ରହିବ ।

ସମ୍ପତ୍ତି କୃଷି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ପ୍ରକଳ୍ପଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଲାଗୁଥିବା ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ ଟିକସରୁ ଏହା ମୁକ୍ତ ରହିବ । କ୍ଷୁଦ୍ର ଓ ଅତିକ୍ଷୁଦ୍ର ଶିଳ୍ପ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବା କେନ୍ଦ୍ର ସରକାରଙ୍କ ସଂଗଠିତ ପ୍ରତିଷ୍ଠାନରୁ ଗୁଣାତ୍ମକ ପ୍ରମାଣନ ଚିହ୍ନ ପାଇବା ପାଇଁ ହେଉଥିବା ଖର୍ଚ୍ଚର ୫୦% ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ସହାୟତା ଦିଆଯିବ । ଏହି ସହାୟତା ସର୍ବାଧିକ ୫ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ମଧ୍ୟରେ ସୀମିତ ରହିବ ।

କୃଷି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ

ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କେନ୍ଦ୍ର ଉତ୍ପାଦନ ହେଉଥିବା ଅଞ୍ଚଳରେ ବିଶେଷତଃ ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକର ନଷ୍ଟକୁ ହ୍ରାସ କରିବା, ଦ୍ରବ୍ୟଗୁଡ଼ିକୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କରିବା ଓ ଗ୍ରାମାଞ୍ଚଳରେ କୃଷିକ୍ଷେତ୍ର ବାହାରେ ନିୟୁକ୍ତ ସୁଯୋଗ ସୃଷ୍ଟି କରିବାକୁ ଅଧିକ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ଦିଆଯିବ । କୃଷି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପ ଏଗୁଡ଼ିକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରିବା ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦକ ସମବାୟ ସମିତି ଓ ନିଗମ ମଧ୍ୟରେ ସହଯୋଗକୁ ଉତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

ଖାଦ୍ୟ ଓ କୃଷି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପର ଦ୍ରୁତ ବିକାଶ ନିମନ୍ତେ ବୈଷୟିକ ଜ୍ଞାନ, ଅର୍ଥନୀତି, ପରିବେଶ ଓ ସମାଜ ମଧ୍ୟରେ ସମନ୍ୱୟ ରକ୍ଷା, ନିରାପଦ ଓ ଗୁଣାତ୍ମକ ଖାଦ୍ୟ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ପ୍ରଦାନପୂର୍ବକ ଘରୋଇ ତଥା ରପ୍ତାନୀ ବଜାର ପାଇଁ ମୂଲ୍ୟଯୁକ୍ତ କୃଷିଜାତ ଦ୍ରବ୍ୟ ଉତ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ଗୁରୁତ୍ୱପୂର୍ଣ୍ଣ ଭିତ୍ତି ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।

ଓଡ଼ିଶା ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ନୀତି-୨୦୧୩ କୃଷି ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ କେନ୍ଦ୍ର ସ୍ଥାପନକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବ । ଦୁଇଟି ନୀତିକୁ ମିଶ୍ରିତ କରି ରାଜ୍ୟରେ ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଖାଦ୍ୟ ପ୍ରକ୍ରିୟାକରଣ ଶିଳ୍ପ ସ୍ଥାପନକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

କୃଷି ରଣ

ସମବାୟ ରଣ ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ପରିସର ବୃଦ୍ଧି

ଆଦିବାସୀ ଅଧୁଷିତ ଅଞ୍ଚଳରେ ପ୍ରାଥମିକ ସମବାୟ ରଣ ସମିତିଗୁଡ଼ିକର ନେତୃତ୍ୱାଧୀନ ବୃଦ୍ଧି କରାଯିବ । ଆଦିବାସୀ ଲୋକଙ୍କ ପାଇଁ କୃଷିରଣ ସହଜରେ ଉପଲବ୍ଧ ହୋଇପାରିବ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଆଦିବାସୀ ଅଞ୍ଚଳରେ ତୃଣମୂଳସ୍ତରୀୟ ସମବାୟ

ସମିତିଗୁଡ଼ିକୁ କୃଷକଙ୍କ ନିକଟକୁ ନିଆଯାଇପାରିବ । ଏଥିପାଇଁ ବର୍ତ୍ତମାନ ‘ଲ୍ୟାମ୍’ ଅଧୀନରେ ଥିବା ବିଭିନ୍ନ ଗ୍ରାମ ପଞ୍ଚାୟତ ଅଧୀନରେ ଲୋକସଂଖ୍ୟା, ବିଭିନ୍ନ ବ୍ଲକ୍/ଲ୍ୟାମ୍‌ଗୁଡ଼ିକର କୃଷି ପରିବାର ସଂଖ୍ୟା ଓ ସଂଯୋଗ ସ୍ଥିତିକୁ ବିବେଚନା କରାଯିବ । କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ କୃଷିକାର୍ଯ୍ୟ ପାଇଁ ବ୍ୟାଙ୍କ ପଦ୍ଧତିରେ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ପରିମାଣର ରଣ ଉପଯୁକ୍ତ ସମୟରେ ଯୋଗାଇ ଦେବା ହେଉଛି କିଷାନ କ୍ରେଡିଟ୍ କାର୍ଡର ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟ । ଏହାଦ୍ୱାରା କୃଷକମାନେ ସ୍ୱଳ୍ପ ଖର୍ଚ୍ଚରେ ଓ ସୁବିଧାରେ ରଣ ପାଇ ପାରନ୍ତି । କୃଷକମାନେ ଏହି କାର୍ଡ ବ୍ୟବହାର କରି ବିହନ, ସାର, କୀଟନାଶକ ଆଦି କ୍ରୟ କରନ୍ତି ଓ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦନ ଆବଶ୍ୟକତା ମେଣ୍ଟାଇବା ପାଇଁ ଟଙ୍କା ଉଠାଇଥାନ୍ତି । ରାଜ୍ୟରେ ସମସ୍ତ କୃଷି ପରିବାର ଆନୁଷ୍ଠାନିକ ରଣ ସୁବିଧା ପାଇ ନଥାନ୍ତି । ଏମାନଙ୍କ ମଧ୍ୟରୁ ଯୋଗ୍ୟ କୃଷକଙ୍କୁ ଦୁଇ ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ କିଷାନ କ୍ରେଡିଟ୍ କାର୍ଡ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯାଇ ସମବାୟ ରଣ ବ୍ୟବସ୍ଥାରେ ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯିବ । ଗ୍ରାମ୍ୟସ୍ତରରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ରଣ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ସମବାୟ ସମିତିଗୁଡ଼ିକର ପୁନରୁଦ୍ଧାର କରାଯାଉଛି ।

ବହୁମୁଖୀ ଡିଜିଟାଲ କିଷାନ କ୍ରେଡିଟ୍ କାର୍ଡ

ପ୍ରତ୍ୟେକ କୃଷି ପରିବାର ପାଇଁ ବିବିଧ ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ରହିଥିବା ମ୍ୟାରନେଟିକ୍ କିଷାନ କ୍ରେଡିଟ୍ କାର୍ଡ ଏ.ଟି.ଏମ୍. କାର୍ଡ ଭଳି କାମ ଦେବ । ଏହାଦ୍ୱାରା କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଫସଲ ରଣ ପାଇବା ପାଇଁ ପ୍ରତି ରତ୍ନରେ ବ୍ୟାଙ୍କକୁ ଯିବାକୁ ପଡ଼ିବ ନାହିଁ । ଏହି କାର୍ଡ ମଧ୍ୟ ଧାନ କ୍ରୟ କେନ୍ଦ୍ର ପାଇଁ ଟିହ୍ନଟ କାର୍ଡ ଭଳି କାମ ଦେବ । ସମସ୍ତ ଧାନ କ୍ରୟ କେନ୍ଦ୍ରରେ ଗୋଟିଏ ପିଓଏସ୍ ଯନ୍ତ୍ର ରହିବ, ଯେଉଁଥିରେ କିଷାନ କ୍ରେଡିଟ୍ କାର୍ଡ ବ୍ୟବହାର କରି କୃଷକଙ୍କ ପରିଚୟ ଜାଣି ହେବ । ସମୟକ୍ରମେ ସାର ଓ ଅନ୍ୟ ରିହାତିଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରତ୍ୟକ୍ଷ ହସ୍ତାନ୍ତରଣ ପାଇଁ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଟିହ୍ନଟ କରାଯିବ । ସମବାୟ ବ୍ୟାଙ୍କର କିଷାନ କ୍ରେଡିଟ୍ କାର୍ଡ ପାଇଁ ଯେଉଁ ହାରରେ ନାବାଡ଼ିକୁ ଟଙ୍କା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ, ସେହି ହାରରେ କାର୍ଡର ମୂଲ୍ୟ ବ୍ୟବସାୟିକ ବ୍ୟାଙ୍କକୁ ପ୍ରଦାନ କରାଯିବ ।

ରିହାତି ସୁଧ ହାରରେ କୃଷି ରଣ

ଓଡ଼ିଶା ସରକାର କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସମବାୟ ବ୍ୟାଙ୍କ ମାଧ୍ୟମରେ କମ୍ ସୁଧ ହାରରେ କୃଷି ରଣ ଯୋଗାଇଛନ୍ତି । କୃଷକମାନଙ୍କୁ ୫% ସୁଧ ହାରରେ ଫସଲ ରଣ ଯୋଗାଇ ଦେବା ପାଇଁ ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବ୍ୟାଙ୍କଗୁଡ଼ିକୁ ସୁଧ ଉପରେ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରୁଛନ୍ତି ।

ସଙ୍କଟ ପରିଚାଳନା

ରାଜ୍ୟ ସରକାର ୧୯୯୯-୨୦୦୦ ରବି ରତ୍ନ ଠାରୁ ଜାତୀୟ କୃଷି ବୀମା ଯୋଜନା (ଏନ୍.ଏ.ଆଇ.ସି.) କାର୍ଯ୍ୟକାରୀ କରି ଆସୁଛନ୍ତି । ଏହାକୁ ରଣୀ ଚାଷୀଙ୍କ ପାଇଁ ବାଧ୍ୟତାମୂଳକ ଓ ଅଣରଣୀ ଚାଷୀଙ୍କ ପାଇଁ ଇଚ୍ଛାଧୀନ କରାଯାଇଛି । ପରେ ରାଜ୍ୟରେ ରୂପାନ୍ତରିତ ଜାତୀୟ କୃଷି ବୀମା ଯୋଜନା (ଏମ୍.ଏନ୍.ଏ.ଆ.ଏସ୍.) ଓ ପାଣିପାଗଭିତ୍ତିକ ଫସଲ ବୀମା ଯୋଜନା (ଡବ୍ଲ୍ୟୁ.ବି.ସି.ଆଇ.ଏସ୍.) ମଧ୍ୟ ଆରମ୍ଭ କରାଯାଇଛି । ବିଭିନ୍ନ ଫସଲର ଉତ୍ପାଦନ ଓ ବିଭିନ୍ନ ଯୋଜନାର ମାର୍ଗଦର୍ଶନ ସମ୍ବନ୍ଧୀୟ ଉପଲକ୍ଷି, ଖରିଫ୍ ରତ୍ନରେ ଚିନାବାଦାମ, ମକା, ଅଳସୀ, ହରଡ଼ ଓ କପା ତଥା ରବି ରତ୍ନରେ ଧାନ, ଚିନାବାଦାମ, ସୋରିଷ ଓ ଆଳୁ ଭଳି ମୁଖ୍ୟ ଫସଲକୁ ବୀମା ଯୋଜନାର ଅନ୍ତର୍ଭୁକ୍ତ କରାଯାଇଛି । ମରୁଡ଼ି, ବନ୍ୟା ଓ ବାତ୍ୟା ଭଳି ପ୍ରାକୃତିକ ଦୁର୍ବିପାକରେ ଏହି ଯୋଜନାରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ଫସଲହାନି ପାଇଁ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦିଆଯାଏ । ଏହାଦ୍ୱାରା ଚାଷରୁ ଆୟକୁ ସ୍ଥିର ରଖାଯାଏ । ଯେ କୌଣସି ଅପରିକ୍ଷିତ ଦୁର୍ବିପାକଜନିତ କ୍ଷତିପୂରଣ ଦାବି ଆକାରରେ କୃଷକମାନଙ୍କୁ ସହାୟତା ପ୍ରଦାନ କରାଯାଏ ।

- ଦୁର୍ବିପାକପ୍ରବଣ ଅଞ୍ଚଳ ପାଇଁ ଦୁର୍ବିପାକ ପ୍ରସ୍ତୁତି କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ଓ ଆପଦକାଳୀନ ଯୋଜନା ପ୍ରସ୍ତୁତ କରାଯିବ । କୃଷକସମୂହଙ୍କ ବିପଦ ସୂଚକଗୁଡ଼ିକ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ ।
- ବିଭିନ୍ନ ଜଳବାୟୁ ଓ ଫସଲ ପର୍ଯ୍ୟାୟକୁ ଦୃଷ୍ଟିରେ ରଖି ଭାରତୀୟ ପାଣିପାଗ ବିଭାଗ ସହଭାଗିତାରେ ଅଞ୍ଚଳଭିତ୍ତିକ ପୂର୍ବାନୁମାନ ଓ କୃଷି ପାଣିପାଗ ପରାମର୍ଶ ସେବା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।

- କୃଷି ଉପରେ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଜନିତ ପ୍ରଭାବକୁ ପ୍ରତିହତ କରାଯିବ । ଏଥିପାଇଁ ଜଳବାୟୁ ପରିବର୍ତ୍ତନଜନିତ ବିପଦକୁ ହ୍ରାସ କରିବା ପାଇଁ ପ୍ରତି କୃଷି ଜଳବାୟୁ ମଣ୍ଡଳ ନିମନ୍ତେ ସକ୍ରିୟ ପଦକ୍ଷେପ ନିଆଯିବା ସହିତ ଫଳପ୍ରସ୍ତୁତ ରଣନୀତିର ବିକାଶ କରାଯିବ ।

କୃଷି ବିପଣନ

କୌଣସି ବ୍ୟକ୍ତି କିମ୍ବା କମ୍ପାନୀ କିମ୍ବା ସମବାୟ ସମିତି ଦ୍ୱାରା ‘ଘରୋଇ ବଜାର ସ୍ଥାପନ ଓ ରୁଚ୍ଛିଭିତ୍ତିକ କୃଷି’ କରିବା ନିମନ୍ତେ ୨୦୦୬ ଜୁନ୍ ମାସରେ ଓଡ଼ିଶା କୃଷି ଉତ୍ପାଦ ବିପଣନ ଆଇନକୁ ସଂଶୋଧିତ କରାଯାଇଛି । ୧୯୫୮ ମସିହାର ଓ.ଏ.ପି.ଏମ୍. ନିୟମ ଅନୁସାରେ ଓ.ଏ.ପି.ଏମ୍. (ସଂଶୋଧନ) ନିୟମ, ୨୦୦୬କୁ ମଧ୍ୟ ସଂଶୋଧନ କରାଯାଇଛି । କୃଷି ବିପଣନ ପାଇଁ ଆଇନଗତଆଧାରର ସଂସ୍କାର ଦ୍ୱାରା କୃଷି ବ୍ୟବସାୟରେ ଘରୋଇ କ୍ଷେତ୍ରର ପୁଞ୍ଜିନିବେଶ ହେବ ଓ ରୁଚ୍ଛିଭିତ୍ତିକ କୃଷି ପାଇଁ ଅନୁମତି ମିଳିବ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ରାଜ୍ୟର କୃଷକମାନେ ବିଶେଷ ଭାବେ ଉପକୃତ ହେବେ । ରାୟଗଡ଼ା, କଳାହାଣ୍ଡି, ନୂଆପଡ଼ା, ବଲାଙ୍ଗିର, ଗଞ୍ଜାମ ଓ ଗଜପତି ଜିଲ୍ଲାରେ କପା ଫସଲର ରୁଚ୍ଛିଭିତ୍ତିକ ଚାଷ ଆରମ୍ଭ ହୋଇସାରିଛି । ସମ୍ବଲପୁର, ଦେବଗଡ଼, ସୁନ୍ଦରଗଡ଼ ଓ ନୂଆପଡ଼ା ଜିଲ୍ଲାରେ ତୈଳବୀଜରେ ରୁଚ୍ଛିଭିତ୍ତିକ ଚାଷ ଆରମ୍ଭ ହୋଇଛି । ଅନ୍ୟ ଫସଲ ନିମନ୍ତେ ଏହାକୁ ସମ୍ପ୍ରସାରିତ କରିବା ପାଇଁ ପଦକ୍ଷେପ ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ ।

- ମହାସଂଘ ମାଧ୍ୟମରେ ନିର୍ଦ୍ଦିଷ୍ଟ ଦ୍ରବ୍ୟ ପାଇଁ ଉପଯୁକ୍ତ ବଜାର ସଂଯୋଗ ନିମନ୍ତେ ଗ୍ରାମୀଣ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ସଂଗଠନ ଗଠନ କରାଯିବ ।
- ରାଜ୍ୟ ସରକାର ଗଞ୍ଜାମ ଜିଲ୍ଲାର ଦିଗପହଣ୍ଡି ଓ ଗଜପତି ଜିଲ୍ଲାର ପାରଳାଖେମୁଣ୍ଡି ଠାରେ ତୁଳାଭିଣା ଓ ଗାଣିତାପା କେନ୍ଦ୍ର ସମେତ ଦୁଇଟି ଅତ୍ୟାଧୁନିକ ସମନ୍ୱିତ କପା ବଜାର ସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ବର୍ତ୍ତମାନ ରହିଥିବା ଅନ୍ୟ କପା ମଣ୍ଡିଗୁଡ଼ିକୁ ଉନ୍ନତ କରିବେ । ଏହାଦ୍ୱାରା କୃଷକମାନେ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦକୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟରେ ବିକ୍ରି କରିବା ପାଇଁ ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୁବିଧା ପାଇବେ ।
- ମକା ନବରଙ୍ଗପୁର ଜିଲ୍ଲାର ମୁଖ୍ୟ ଅର୍ଥକରୀ ଫସଲ ଓ ଏହା ଆଦିବାସୀ ଚାଷୀଙ୍କ ଦ୍ୱାରା ବ୍ୟାପକ ଭାବେ ଚାଷ କରାଯାଇଥାଏ । ରାଜ୍ୟ ସରକାର ନବରଙ୍ଗପୁର ଜିଲ୍ଲାର ଉମରକୋଟ ଓ ରାଇଘରଠାରେ ଆଦିବାସୀ ଚାଷୀଙ୍କ ହିତ ଦୃଷ୍ଟିରୁ ପ୍ରତ୍ୟେକଟି ପାଇଁ ୧୫୦ ଲକ୍ଷ ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ଦୁଇଟି ସ୍ୱତନ୍ତ୍ର ମଣ୍ଡି ସ୍ଥାପନ କରୁଛନ୍ତି । ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବଜାର କମିଟି ଅଧୀନରେ ଆସନ୍ତା ତିନି ବର୍ଷ ମଧ୍ୟରେ ରାଜ୍ୟର ୧୧୮ ଗୋଟି ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ନ ଥିବା ବ୍ଲକ୍‌ରେ କୃଷକଙ୍କ ହିତ ପାଇଁ ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ସ୍ଥାପନ ନିମନ୍ତେ ନିଷ୍ପତ୍ତି ଗ୍ରହଣ କରାଯାଇଛି ।
- ଉତ୍ପାଦନ କେନ୍ଦ୍ରରୁ ବଜାର ପର୍ଯ୍ୟନ୍ତ ଗ୍ରାମୀଣ ରାସ୍ତା ପର୍ଯ୍ୟାୟକ୍ରମେ ନିର୍ମାଣ କରାଯିବ । ଏହାଦ୍ୱାରା କୃଷକଙ୍କ ଉତ୍ପାଦ ବଜାରରେ ପହଞ୍ଚି ପାରିବ ।
- **ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ବଜାର ସୁବିଧା :** ଉଦ୍ୟାନକୃଷିର ବିକାଶ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଉଥିବାରୁ ନିକଟ ଭବିଷ୍ୟତରେ ଯଥେଷ୍ଟ ପରିମାଣର ଫଳ, ପନିପରିବା ଓ ଫୁଲ ଉତ୍ପାଦନ କରାଯିବ । ଅମଳପରବର୍ତ୍ତୀ ପରିଚାଳନା ଓ ବିପଣନର ଭିତ୍ତିଭୂମି ସୃଷ୍ଟି ହୋଇପାରିଲେ ଅଧିକ ଉତ୍ପାଦନର ଧାରାବାହିକତା ରହିପାରିବ । ବର୍ତ୍ତମାନର ବିପଣନ ପଦ୍ଧତି ହେଉଛି ଖୁବ୍ ଦୀର୍ଘ । ଏଥିରେ ଭଗ୍ନାଂଶ ଯୋଗାଣ ଶୃଙ୍ଖଳ ରହିଛି ଓ ଅଧିକ ନଷ୍ଟ ହୋଇଯାଉଛି । ସେହି ପଦ୍ଧତିରେ ଖାଉଟି ଦେଉଥିବା ମୂଲ୍ୟରୁ ଉତ୍ପାଦନକାରୀ ବେଶୀ ଅଂଶ ପାଉନାହିଁ ।

ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକରେ ଗୁଣାତ୍ମକତା ଓ ସ୍ୱାସ୍ଥ୍ୟ ଦୃଷ୍ଟିରୁ କିଛି ଅଭାବ ପରିଲକ୍ଷିତ ହୋଇଥାଏ । ଏଥିପାଇଁ ଏକ ବିକଳ ବଜାର ସ୍ଥିତିର ଆବଶ୍ୟକତା ରହିଛି । ଏହା କୃଷକଙ୍କୁ ସେମାନଙ୍କ ଉତ୍ପାଦର ବିକ୍ରିବଟା ପାଇଁ ବହୁ ସୁଯୋଗ ଦେବ । ଏହି ଉଦ୍ଦେଶ୍ୟରେ ପ୍ରାକ୍ତୀୟ ବଜାର ସମ୍ବନ୍ଧରେ ପରିକଳ୍ପନା କରାଯାଇଛି ।

ପ୍ରାକ୍ତୀୟ ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ଚକ୍ରନାଭି (ହବ) ଓ ସ୍ତୋକ (ସଂଗ୍ରହ କେନ୍ଦ୍ର) ଆକାରରେ କାର୍ଯ୍ୟ କରିବ । ପ୍ରାକ୍ତୀୟ ବଜାର (ଚକ୍ରନାଭି) ଅନେକ ସଂଗ୍ରହ କେନ୍ଦ୍ର (ସ୍ତୋକ) ସହିତ ସଂଯୁକ୍ତ ରହିବ ।

ତିନି ଗୋଟି ପ୍ରାକ୍ତୀୟ ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ପ୍ରତ୍ୟେକଟି କଟକ, ସମ୍ବଲପୁର ଓ ବ୍ରହ୍ମପୁରର ନିକଟବର୍ତ୍ତୀ ହେବ । ଏହି ପ୍ରାକ୍ତୀୟ ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ୬୦-୭୦ କୋଟି ଟଙ୍କା ବ୍ୟୟରେ ୫୦-୬୦ ଏକର ପରିମିତ ସ୍ଥାନରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । ଏହି ପ୍ରାକ୍ତୀୟ ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ ସରକାରୀ-ଘରୋଇ ଭାଗୀଦାରୀରେ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ ।

- ନିୟନ୍ତ୍ରିତ ବଜାର କମିଟି ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ବି କୃଷକ ବିକ୍ରି କରୁଥିବା ଧାନରୁ ଅଧିକ ମୂଲ୍ୟ ପାଇବା ଦରକାର । ଏଥିପାଇଁ ସମସ୍ତ ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ / ଉପ-ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣ/ ଧାନ କ୍ରୟ ହେଉଥିବା ଅସ୍ଥାୟୀ କ୍ରୟ କେନ୍ଦ୍ରଗୁଡ଼ିକୁ ପରିଷ୍କାର କରିବା ଓ ଶୁଖାଇବା, ବର୍ଗୀକରଣ କରିବା, ଓଜନ କରିବା ଓ ଅଳିରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଶଣୀ ଚାଷୀଙ୍କଠାରୁ ଧାନ କିଣିବା ପାଇଁ ପ୍ରାଥମିକ ସମବାୟ ସମିତି (ପ୍ୟାକସ/ ଲ୍ୟାମସ) ଗୁଡ଼ିକୁ ଏହି ବଜାର/ ଉପ-ବଜାର ପ୍ରାଙ୍ଗଣରେ ପରିଷ୍କାର କରିବା ଓ ଶୁଖାଇବା, ବର୍ଗୀକରଣ କରିବା, ଓଜନ କରିବା ଓ ଅଳିରେ ଭର୍ତ୍ତି କରିବା ପାଇଁ ପର୍ଯ୍ୟାପ୍ତ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ ।
- ଅଧିକ ଅର୍ଥକରୀ ଫସଲ ଉତ୍ପାଦନ ନିମନ୍ତେ ରିହାତି ଅର୍ଥ ପ୍ରଦାନ ଏବଂ ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ରହିବ । କୃଷି ଉଦ୍ୟୋଗ ଓ କୃଷି ବ୍ୟବସାୟ ମାଧ୍ୟମରେ କୃଷିର ବ୍ୟବସାୟିକରଣକୁ ତ୍ୱରାନ୍ୱିତ କରିବା ପାଇଁ ସ୍ୱଳ୍ପ ହାର ସୁଧରେ ଆର୍ଥିକ ସହାୟତା ଓ ଅନ୍ୟ ଆକର୍ଷଣୀୟ ସୁବିଧା ସୁଯୋଗ ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଘରୋଇ ବଜାର ଓ ରପ୍ତାନୀ ପାଇଁ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ଉତ୍ତମ ଗୁଣମାନର ହେବା ଆବଶ୍ୟକ । ଏଥିପାଇଁ ସରକାର ମାନ ନିର୍ଦ୍ଧାରଣ ଓ ପରୀକ୍ଷା ପଦ୍ଧତି ବ୍ୟବସ୍ଥା କରିବେ ।
- ରପ୍ତାନୀ ସମ୍ଭାବନା ଥିବା କୃଷି ଓ ଉଦ୍ୟାନକୃଷି ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକ ପାଇଁ ସରକାରୀ-ଘରୋଇ ଭାଗୀଦାରୀରେ କୃଷି ରପ୍ତାନୀ ମଣ୍ଡଳ ସ୍ଥାପନ କରାଯିବ । କୃଷିରେ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନର ରାଜିନାମା ଅନୁଯାୟୀ ଆମଦାନୀ ଉପରେ ପରିମାଣାତ୍ମକ କଟକଣା ଜାରି କରାଯାଇଛି । ବିଶ୍ୱ ବଜାରରେ ମୂଲ୍ୟ ହ୍ରାସ ବୃଦ୍ଧିର କୁପ୍ରଭାବରୁ ଉତ୍ପାଦନକାରୀଙ୍କୁ ସୁରକ୍ଷା ଦେବା ପାଇଁ ଦ୍ରବ୍ୟ ଅନୁଯାୟୀ ରଣନୀତି ଓ ବ୍ୟବସ୍ଥା ଗ୍ରହଣ କରାଯିବ । ରପ୍ତାନୀ ପାଇଁ ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ବ୍ୟବସ୍ଥା ମଧ୍ୟ କରାଯିବ । କୃଷକମାନଙ୍କ ସ୍ୱାର୍ଥ ରକ୍ଷା ଲାଗି କୃଷି ନିର୍ଦ୍ଦେଶାଳୟ ଅଧିନରେ ଏକ ରାଜ୍ୟସ୍ତରୀୟ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ସ୍ଥାପନ କରାଯାଇଛି । ଏହି ପ୍ରକୋଷ୍ଠ ବିଶ୍ୱବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଅଧ୍ୟୟନ କେନ୍ଦ୍ର, ଆଇ.ଆଇ.ଏଫ୍.ଟି., ନୂଆଦିଲ୍ଲୀ ଓ ଭୁବନେଶ୍ୱର ଏକ୍ସ. ଆଇ.ଏମ୍.ବି. ସହିତ ଯୋଗାଯୋଗ କରୁଛି । ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ ଅଧିକାରୀଙ୍କ ମଧ୍ୟରେ ସଚେତନତା ସୃଷ୍ଟି କରିବା ଆବଶ୍ୟକ ଯେ ସରକାରୀ ଯୋଜନା ଓ ବିଶ୍ୱ ବାଣିଜ୍ୟ ସଂଗଠନ କାର୍ଯ୍ୟ ପଦ୍ଧତି ମଧ୍ୟରେ ଅସଙ୍ଗତି ନାହିଁ । ଏହା ମଧ୍ୟ ଭୌଗୋଳିକ ସୂଚକର ପ୍ରୟୋଗ, ଆମ ଆଇ.ପି.ଆର୍.ର ସୁରକ୍ଷା କରିବା ସହିତ ଆମର ନିଆରା ଉତ୍ପାଦ ପାଇଁ ନୂତନ ବଜାର ଆବିଷ୍କାର କରିବ ।
- ଭୌଗୋଳିକ ସୂଚକ ଅନୁଯାୟୀ ଉତ୍ପାଦଗୁଡ଼ିକର ପ୍ରୋତ୍ସାହନ ନିମନ୍ତେ ଗୁଣାତ୍ମକ ନିଶ୍ଚିତତା, ଗଣ୍ଠିଲିକରଣ ଓ ମାର୍କା ପ୍ରଦାନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯାଇ ବିଭିନ୍ନ ସୁବିଧା ଯୋଗାଇ ଦିଆଯିବ । ଏହା ଦ୍ୱାରା ଆନ୍ତର୍ଜାତିକ ମାନ / ଢାଞ୍ଚା ଅନୁଯାୟୀ କୃଷି ରପ୍ତାନୀ ବୃଦ୍ଧି ପାଇବ ଓ ଜ୍ଞାନକୌଶଳ ସ୍ୱତ୍ୱକୁ ନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବ ।
- ସାରା ରାଜ୍ୟରେ ଫଳପ୍ରଦ ଭାବେ ସର୍ବନିମ୍ନ ସହାୟକ ମୂଲ୍ୟ (ଏମ୍.ଏସ୍.ଏସ୍.ପି.)ପ୍ରଦାନ ଉପରେ ଗୁରୁତ୍ୱ ଦିଆଯିବ । ଫଳରେ ଉତ୍ପାଦିତ ଦ୍ରବ୍ୟରୁ ଅଧିକ ଲାଭ ପ୍ରାପ୍ତିକୁ ସୁନିଶ୍ଚିତ କରାଯିବ ।
- ଭାରତ ନିର୍ମାଣ, ଏମ୍.ଜି.ଏନ୍.ଆର୍.ଇ.ଜି.ଏ., ବି.ଆର୍.ଜି.ଏଫ୍., ପି.ଏମ୍.ଜି.ଏସ୍.ଝା.ଇ., ଆର.ଜି.ଜି.ଭି.ଝା.ଇ. ଭଳି ଅନ୍ୟାନ୍ୟ ଗ୍ରାମୀଣ ଭିତ୍ତିଭୂମି ବିକାଶ କାର୍ଯ୍ୟକ୍ରମ ସହିତ ଫଳପ୍ରଦ ସଂଯୋଗକୁ ପ୍ରୋତ୍ସାହିତ କରାଯିବ ।

